

BESZÁMOLÓ

**A Magyar Földrajzi Társaság
HEGYMÁSZÓ SZAKOSZTÁLYÁNAK**

1989.

évi működéséről

BUDAPEST

1990

B E S Z Á M O L Ó

a Magyar Földrajzi Társaság **HEGYMÁSZÓ SZAKOSZTÁLYÁNAK**
1989. évi működéséről

Összeállították: Kunos Gábor szakosztályi elnök
Dezsényi János
Domján Kálmán

Korrektúra olvasás: Fekete Antal
Horváth Gergely

Fotószerkesztő: Fekete Antal

MFT PÉTERVÁRI-
ERDEY-GRÚZ
gyűjtemény 1872

ISSN 0209-8180

Készült az ALFAPRINT Nyomdaipari Kiszövetkezetben
rotaprint eljárással 5.5 A/5 ív terjedelemben
Példányszám: 500, Munkaszám: 738/1990.
Felelős vezető: Barabás Gábor
A kiadásért felelős: Dezsényi János dr.

TARTALOM

ÖSSZEFOGLALÓ	7
ZUSAMMENFASSUNG	8
SZAKOSZTÁLYI ESEMÉNYEK	
„Örségváltás”	11
Előadói ülések	
DURA Lajos – KISÉRY László: Anatólia	12
ÖLMÜLLER, Karl (Ausztria): Kerékpárral a Himaláján keresztül ..	13
SZÉKELY András dr.: A Golan-Fennsíktól Jeruzsálemig 1987	13
HORVÁTH Magda dr.: Mozaikok a Svájci Alpokból	14
TOLDI György: Ismerkedés a Cordillera Blanca hegyvilágával, Peruban 1987	15
KÁDAS Sándor dr.: A Chopicalqui megmászása 1987	15
HORVÁTH Gergely: Örményország forrongó földjén	16
SZÉP Jenő dr.: Arizona sivatagos világa 1986-88	17
NEMERKÉNYI Antal dr.: Kis-Ázsia vulkánjai 1987	18
HEVESI Attila dr.: Alig ismert kaliforniai háromezresek	19
HAZAI UTAKON	20
SZEMÉLYI DOLGOK	
– Nesztorok köszöntése	21
– Üdvözlő lapok	21
– Új tagjaink	22
– Baráti klubok	23
IN MEMORIAM	
– Kádár László dr. (1907–1989)	24
– Kukuczka, Jerzy (1948–1989)	24
HÍREK	
– MFT közgyűlés	25
– Újra megalakult az MTE	25
– Téry-emlékérem	25
– Zsigmondy Emil Alpin Klub, Szeged	25
– MFT emlékbizottság	25

–	BETE emléktábla	25
–	Heinrich Harrer	26
–	Az első magyarok Patagóniában	26
–	Noel kapitány	26
–	Magyarország sziklái c. könyv	26
–	Japán tragédia a Mt.McKinley-n	26
–	Magyar siker a Tien-san-ban	27
–	Magyar hegymászók a Kaukázusban c. könyv	27
–	A Kedarnath Dome	27
–	Hegymászók enciklopédiája c. könyv	27

HAGYOMÁNYÁPOLÁS

–	75 éve írta a Turistaság és Alpinizmus	28
–	100 éve írta a Magyarországi Kárpát Egyesület évkönyve	36
–	100 éve írta a Turisták Lapja	41
–	100 éve írták a Földrajzi Közleményekben	48

TAGJAINK MAGASHEGYI TÚRAI

Név szerinti összesítés	59
Adatlap	60
és kitöltése	61

Kárpátok

Magas-Tátra	62
Nyugati-Tátra	63
Nagy-Fátra	63
Kis-Fátra	64
Fogarasi havasok	64

Balkán-félsziget

Rila	64
---------------	----

Keleti-Alpok

Bergeil	65
Örtler-csoport	65
Ötz-völgyi-Alpok	65
Stubai-Alpok	65
Ziller-völgyi-Alpok	66
Magas-Tauern	66
Juliai-Alpok	66
Rax	67
Schneeberg	67

Dolomitok	67
Egyéb: Európában	
Elbai-homokkőhegység	68
Cseh-Óriás-hegység	68
Észak-Skócia	69
Észak-Wales	69
Egyéb: Ázsiában	
Sinai-félsziget	69
Kaukázus	70
Tien-san	70
Garhwal-Himalája	71
Egyéb: Amerikában	
Yosemite Nemzeti Park	72
Grand Canyon of Colorado	72
Rocky Mountain Nemzeti Park	73
Yellowstone Nemzeti Park	73

ÖSSZEFOGLALÓ

A Magyar Földrajzi Társaság HEGYMÁSZÓ SZAKOSZTÁLYÁNAK 1989.
évi BESZÁMOLÓJA két részből áll.

SZAKOSZTÁLYI ESEMÉNYEK

- az év folyamán 10 előadást rendeztünk, melyek közül egyet külföldi vendég tartott, a többit MFT tagtársaink;
- a szakosztály vezetésében bekövetkezett változástól az „ÖRSÉGVÁLTÁS” című írás emlékezik meg;
- tavalyi előadónk – Jerzy Kukuczka – halálának híre mindenkit megrendített;
- Adler Rácz József – szakosztályunk tagja – egészségesen betöltötte 96. életévét.

TAGJAINK MAGASHEGYI TÚRAI

- januárban sítúra volt a Cseh-Óriás-hegységben;
- február és március folyamán Észak-Skóciában és Észak-Walesben jártak sziklamászóink;
- augusztusban került sor a Tien-san expedícióra;
- ugyancsak augusztusban egy éjszakát töltött három tagtársunk a Sinai-félszigeten lévő Mózes-hegyen (2285 m);
- szeptemberben az USA Yosemite parkjában a Half Dome-on és az El Capitan Salathe útján jutott fel egy tagtársunk;
- októberben a Garhwal Himalájában járt expedíció két tagjának elsőként sikerült átmászni a Kedarnath Dome K-i falát.

ZUSAMMENFASSUNG

Der BERICHT von 1989 der BERGSTEIGERSEKTION der Ungarischen Geographischen Gesellschaft besteht aus zwei Teilen.

SEKTIONSEREIGNISSE

- im Laufe des Jahres hielten wir 10 Vorträge, davon hielt einen ein ausländischer Gast, die weiteren wurden von unseren Sektionsmitgliedern gehalten;
- die Schrift „WACHEABLÖSUNG“ gedenkt, der in der Leitung der Sektion eingetroffenen Änderung;
- die Todesnachricht unseres vorjährigen Gastes – Jerzy Kukuczka – erschütterte uns alle tief;
- József Adler Rác – Mitglied unserer Sektion – feierte seinen 96. Geburtstag in guter Gesundheit.

HOCHGEBIRGSTOUREN UNSERER MITGLIEDER

- im Januar fand in dem tschechischen Riesengebirge eine Skitour statt;
- in den Monaten Februar-März wanderten unsere Bergsteiger in Nord-Schottland und Nord-Wales;
- im August kam die Reihe an die Tianschan-Expedition;
- ebenfalls im August verbrachten 3 Mitglieder unserer Sektion eine Nacht auf dem, auf der Sinai-Halbinsel befindlichen Moses-Berg (2285 m);
- im September stieg einer von uns im Yosemite-Park der USA, über die Half Dome und El Capitan Salathe-Weg hinauf;
- im Oktober gelang es zwei Mitgliedern der Garhwal-Himalaja-Expedition die Ostwand von Kedarnath Dome, als erste zu besteigen.

A Magyar Népköztársaságban a szellemi életben a legfontosabb feladat az, hogy a nép mind a mai, mind a jövőbeni életében a legmagasabb szinten tartassa a szellemi életet, és a legmagasabb szinten tartassa a szellemi életet, és a legmagasabb szinten tartassa a szellemi életet.

A Magyar Népköztársaságban a szellemi életben a legfontosabb feladat az, hogy a nép mind a mai, mind a jövőbeni életében a legmagasabb szinten tartassa a szellemi életet, és a legmagasabb szinten tartassa a szellemi életet, és a legmagasabb szinten tartassa a szellemi életet.

SZAKOSZTÁLYI ESEMÉNYEK

A Magyar Népköztársaságban a szellemi életben a legfontosabb feladat az, hogy a nép mind a mai, mind a jövőbeni életében a legmagasabb szinten tartassa a szellemi életet, és a legmagasabb szinten tartassa a szellemi életet, és a legmagasabb szinten tartassa a szellemi életet.

A Magyar Népköztársaságban a szellemi életben a legfontosabb feladat az, hogy a nép mind a mai, mind a jövőbeni életében a legmagasabb szinten tartassa a szellemi életet, és a legmagasabb szinten tartassa a szellemi életet, és a legmagasabb szinten tartassa a szellemi életet.

A Magyar Népköztársaságban a szellemi életben a legfontosabb feladat az, hogy a nép mind a mai, mind a jövőbeni életében a legmagasabb szinten tartassa a szellemi életet, és a legmagasabb szinten tartassa a szellemi életet, és a legmagasabb szinten tartassa a szellemi életet.

1. Einleitung

Die vorliegende Arbeit ist eine Zusammenfassung der Ergebnisse der Untersuchungen über die Wirkung von ...

2. Methodik

- 1. Die Versuchsanordnung war ...
- 2. Die Versuchsanordnung war ...
- 3. Die Versuchsanordnung war ...
- 4. Die Versuchsanordnung war ...
- 5. Die Versuchsanordnung war ...

3. Ergebnisse und Diskussion

- 1. Die Ergebnisse der Untersuchungen zeigen ...
- 2. Die Ergebnisse der Untersuchungen zeigen ...
- 3. Die Ergebnisse der Untersuchungen zeigen ...
- 4. Die Ergebnisse der Untersuchungen zeigen ...
- 5. Die Ergebnisse der Untersuchungen zeigen ...

„Örségváltás”

A visszavonulás nagy dolog, különösen abban az esetben, ha valakinek hivatása mellett szabadideje jelentős részét betöltötte a hegymászás. A Magyar Földrajzi Társaság Hegymászó Szakosztálya elnökéről, DEZSÉNYI JÁNOS-ról szólnak e sorok, aki sokévi elnöki munkásságát követően visszavonul e tisztségéből.

Hegymászó pályafutását a Budapesti Egyetemi Turista Egyesületben (BETE) kezdte, 1935-ben, elsőéves egyetemi hallgatóként. A Pázmány Péter Tudományegyetem Jogi Karának Szerb utcai bejáratánál olvasta az egyesület egy hirdetményét; belépett, és 1942-ben már az egyesület elnökévé is megválasztották. Azután jött a frontszolgálat és a hadifogság; az egyesületi tagok azonban reménykedtek mielőbbi visszatérésében, s mivel korábban elnöki tevékenységét kiválóan és lelkesen végezte, megtartották tisztségében. Hiába foglalta el azonban újra helyét, munkáját nem sokáig végezhetette, mert 1948-ban a BETÉ-t – a többi egyesülethez hasonlóan – megszüntették.

Hivatalosan megszüntethették ugyan, de a tíz évi „hontalanság” alatt az egyesület tagjai továbbra is összejártak. A terepen épp úgy találkoztak, mint havonta egyszer fehér asztalnál. És amikor 1957-ben a volt egyesületi tagok beléptek a Magyar Földrajzi Társaságba, ez az állapot megváltozott; kezdetben a Társaság csoportjaként, később szakosztályaként működtek tovább. E szakosztálynak kezdetben társelnöke, majd – Karlócai János halála után – elnöke lett Dezsényi János. E beosztásában 13 évig tevékenykedett! Vezetése alatt a szakosztály súlya egyre inkább növekedett. Nem volt még egy egyesület, mely rendszeresen ennyi külföldi előadót hívott volna meg. Tagjai mind nagyobb számban túráztak az öt világrészben és útjaikról nagysikerű előadóesteken számoltak be. Minderről részletesen hírt adott az elnökünk által szerkesztett, a tehetősebb klubok anyagi támogatása révén évenként megjelent BESZÁMOLÓ is.

Ezt a megszállottan végzett munkát 1989. december 8-án a Lóczy teremben adta át utódjának, KUNOS GÁBORNak, az MFT tagjának, bemutatva őt, mint elektromérnököt, a Magyar Hegymászó Klub elnökségének tagját, a Komarnicki Gyula THSE vezetőjét, aki a Pamír összes hétezeresen állt már. Köszönjük Dezsényi János munkáját és jó pihenést kívánunk neki – bár pihenésről egyelőre szó sincs, hiszen most utódjának segít, amíg a szakosztály vezetésének minden részletében otthon nem lesz. . .

Domján Kálmán

ELŐADÓÜLÉSEK

A szakosztály 10 előadóülést rendezett 1989-ben; egyet külföldi vendég tartott, kilenc előadást pedig (10 előadóval, valamennyi MFT tag) magyarok. A helyek a következőképpen oszlottak meg: külföldi vendégünk a Gutenberg Művelődési Házban (VIII. Kölcsey u.21) és Miskolcon az Ady Endre Művelődési Házban (Árpád út) szerepelt, míg a többi előadásra a szokott helyen, az ELTE Lóczy termében (VIII. Kun Béla tér 2.) került sor. Érdekes a területi megoszlás: Európa egy, Észak-Amerika kettő, Dél-Amerika kettő, Ázsia hat témával szerepelt!

A hallgatóság összlétszáma – Ölmüller előadásain 350 fő jelenlétét feltételezve – összesen 847 hallgató, ami átlag 85 főt jelent.

Dura Lajos (54) – Kiséry László (46)

ANATÓLIA

Lóczy terem, 1989. január 6.
Hallgatóság 87 fő, ebből 52 tag

D.L. MFT tag, a Vasipari Kutató műszaki ügyintézője, magashegyjáró, törökül tanul.
K.L. MFT tag, tanár.

***

Két házaspár, akik többre voltak kíváncsiak Törökországból, mint csak a könnyen elérhető Isztambul, vagy Izmir, 4000 kilométernyi utat jártak be két Trabanttal, első-sorban Anatóliában.

Útjuk során a Bolu-hegység érintésével és rövid ankarai városnézés után Kayseribe jutottak, ahonnan az Erciyes vulkánt keresték fel. Kayseriből Kappadókia leglátványosabb vidékére, a barlanglakásairól és templomairól nevezetes Göremebe, Ürgüpbe és Nevsehirbe mentek.

A Kayseri és Konya közötti területen a száraz Anatólia öntözéses gazdálkodásával és régi karavánszerájokkal ismerkedtek. Konyában, a török múlt szent városában a sok látnivaló közül a Mevlana kolostort és a Csempemúzeumot nézték meg.

A Toros-hegységen keresztül a déli tengerpartra vezetett az út, ahol Aszpendoszbán az antik világ egyik legnagyobb és legépebben fennmaradt színházát láthatták. A Toros-hegységen ismét keresztülágva Termesszosz romjainak érintésével Pamukkale mésztufagátjai következtek. A Medres folyó völgyének gazdag gyümölcsültetvényei között átutazva, a nyugati tengerparton a didimai Apolló-templom, Efeszosz, Pergamon és Izmir látnivalóival ismerkedtek.

Bursa és Izmir érintésével Isztambulba jutottak vissza, ahol rövid két nap alatt néhány szép épületet láthattak.

Az út során megismerkedtek a vendégszerető törökökkel és egy kis ízelítőt kaptak az ország életéből.

A diavetítéssel kísért előadás után Kiséry Lászlónak a tájakról, városokról készült különlegesen szép diaporáma összeállítását láthatták az előadás résztvevői.

KARL ÖLMÜLLER és FELESÉGE, 1989. jan.27-i
ELŐADÁS UTÁN

(Fekete Antal)

A kerékpárút vázlata

I. Tong-hágó	5100 m
II. Zong-hágó	5250 m
III. Shuge-hágó	5300 m
IV. Large-hágó	5300 m
V. Khamba-hágó	4900 m
VI. Karo-hágó	5100 m
N. Nám-tó	4500 m
J. Jandrok-tó	4600 m
S. P. Shisha Pangma	8012 m
M. E. Mount Everest	8848 m
K. Kangcsendzönga	8597 m

VÁZLAT, ÜLMÜLLER KERÉKPÁR ÚTVONALÁRÓL

(Domján Kálmán)

Ölmüller, Karl (Ausztria)

KERÉKPÁRRAL A HIMALÁJÁN KERESZTÜL

Miskolc, Ady Endre Műv. Ház '89. jan.26.

Gutenberg Műv.Ház 1989. január 27.

Hallgatóság Miskolc kb. 100 fő,

Budapesten mintegy 350 fő

Ölmüller már szerepelt nálunk 1982-ben, akkor az osztrákok két évvel korábbi Shisha Pangma-expedíciójáról számolt be, amelynek tagja volt. Akkor járt először a Himalájában. Ebben az időben Bécsben a Naturfreundnál dolgozott. Szabadsága alatt mint magas-hegyi oktató működött Afrikában és Indiában. Újabban az Alpin Magazinnál dolgozik Münchenben.

***

Nepál fővárosáig – Katmanduig – repülővel tették meg az utat. Ide tértek vissza 2500 km megtétele után, majd hazarepültek. A fő élményt Lhasza jelentette. Ez Tibet fővárosa, a dalai láma egykori székhelye. A Potala palotát – mely dombra épült – már messziről látták. Belekóstoltak a Transzhimalája vonulatába is. Lhasza után felmentek az 5300 m magasán fekvő Large-la hágóba (a „la” szó a bennszülöttek nyelvén a hágót jelenti). Eljutottak a sós vízű Nam-tóig. Innen visszafelé vezetett útjuk. Lhaszát már nem érintették, hanem attól délre a 4600 m-en lévő Jamdrok-tó (szintén sós vízű) partján haladva érték el Sigace városát, ami Tibet második települése lélekszámban. Ettől kezdve útjuk már ismerős volt Katmanduig.

Gazdag kultúrával találkoztak (mi lehetett itt, ha a kulturális forradalom után ennyi megmaradt???). A csapat két főből állt, Ölmüllerből és feleségéből, Gertrud asszonyból. Mindent magukkal vittek, még a vizet is (a velük lévő 1:1 000 000 méretarányú térképen ugyanis a vízvételi lehetőségek nem voltak feltüntetve). Tibetben mindig fúj a szél, emiatt, és a mély homok miatt is, gyakran tolniuk kellett a kerékpárt. Az út minősége pedig rossz volt. A robbantásokat előre nem jelezték (útépítés).

Diaporáma vetítés volt négy géppel. A tolmácsolást Pogácsásné Dezsényi Ágota látta el.

Székely András dr.(64)

A GOLÁN–FENNSIKTÓL JERUZSALEMIG 1987

Lóczy terem, 1989. február 10.

Hallgatóság 64 fő, ebből 30 tag.

1973 óta az ELTE Természetföldrajzi tanszékének vezetője. MFT tag. Egyetemi oktató és kutató munkásságának területe a természetföldrajz, azon belül is a felszínalakzat (geomorfológia), a vulkáni hegységek, különös tekintettel a legfiatalabb negyedidőszaki fejlődésükre. A hazai vulkáni hegységek négy évtizedes kutatása mellett összehasonlító vulkánmorfológiai kutatásokat végzett Japántól Mexikóig és a kelet-afrikai vulkánokig.

***

Az előadó a Nemzetközi Földrajzi Unió (IGU) Mérések a felszínalakokban Bizottsága (COMTAG) Erózió, szállítási és felhalmozási folyamatok félígszáraz és száraz területeken Munkacsoportjának izraeli konferenciáján vett részt 1987. áprilisában. Teljes hossz-szelvényben járta végig Izraelt helyi szakvezetőkkel a Golán-magaslattól a Negev-sivatagig, illetve a Vörös-tengerig. (Ehhez a témakörhöz nehéz lett volna alkalmasabb területet és körülményeket találni, mint amilyenek Izraelben adóttak voltak.)

Ennek az útjának északi harmadát mutatta be színes diák, ábrák és térképek sorával, legrészletesebben a Golán-magaslat bazaltfennsíkját (1250 m), felépítését, felszíni formáit, vizgazdálkodását és az ottani életet. A bazaltvulkánosság itt is több szakaszban zajlott le: első fázisa (alsó-bazalt) 12–5,7 millió évig tartott; az úgynevezett felső- vagy fedő-bazalt 3,7–3 millió éves, az utolsó jól felismerhető kitérősek pedig kb. 200 ezer évesek. Az egykori kitérési központ a kaldéra viszonylag jól megmaradt, s feltárásokban mutatta be a rétegvulkáni szerkezetet.

Az előadó útja Haifából – a városból, majd a Karmel-hegyről (598 m)- elindulva a Galileai-fennsíkon elvezetett a tenger szintjénél mélyebbre a Felső-Jordán völgyébe, egészen a forrásokig, ill. tavakig. Majd fel a Golán-magaslatra, azon keresztül még mélyebbre le a Tibériás- (Galileai, vagy Kinneret) tóhoz (–212 m). Bemutatta a Jordán-árok kialakulásának körülményeit, majd a palesztinai rögvídek – Galilea, Szamária és Judea – kréta-eocén üledékeiből, főképpen mészkövekből álló sasbérce szerkezetét. A tó mellett az út tovább a Középső-Jordán-völgyén végig Izrael legrégebbi városának, Jerikónak romjaihoz vezetett, majd ezután a fennsíkon Jeruzsálembé. Itt a Héber Egyetem modern városrészét, majd az Olajfák-hegyén át az Óvárost, a fennsíkon tovább délre Betlehemet tekintette meg. Végül leereszkedett Földünk legmélyebb depressziójába, a Holt-tengerhez (–394 m). A Holt-tenger kialakulását, a parti színlők problémáját is tárgyalta. Végül a híres Qumrani ásatásokat mutatta be. Útközben mindenütt láthatta a vízhasznosítás érdekes módszereit, ezen kívül több kibucot is, és a kultúremlékeket is ismertette.

Horváth Magda dr.

MOZAIKOK A SVÁJCI ALPOKBÓL

Lóczy terem, 1989. március 3.
Hallgatóság 57 fő, ebből 27 tag.

Az előadó MFT tag, az Országos Onkológiai Intézet tudományos főmunkatársa, sugárbiológus, kandidátus, a rákkutatásban dolgozik. Szenvedélye a hegymászás. Európa hegyvidékeinek nagyrészét bejárta a Pireneusoktól Norvégiaig. Számtalanszor járt az Alpokban (Mont Blanc, Matterhorn) és kétszer túrázott a Kaukázusban.

***

Az előadó számos svájci hegyvidéki túrájáról számolt be, válogatott felvételi anyaggal. Az Engelberget koronázó Titlis csúcsáról és vidékéről, a Nagy Szt. Bernát-hágóról, a Rhone É-i és D-i oldalvölgyeiről a látványos földpiramisokkal, a Berni- és Wallisi-Alpok büszke négyezreiről és a Bernina hókoronázta csúcsairól, az ezeken végzett csúcsmászásairól mutatott be látványos felvételeket.

Toldi György (33)

ISMERKEDÉS A CORDILLERA BLANCA HEGYVILÁGÁVAL PERUBAN 1987

Lóczy terem, 1989. április 7.
Hallgatóság 60 fő, ebből 29 tag

MFT tag, okl. agrármérnök, GMK-ban dolgozik. Hat év különbséggel járt az Elbrusz két csúcsán. A Magas-Tátrában teljes hosszában megsíelte a Karcsmar-folyosót (1983). A következő évben az első magyar sialpinista versenyen Wetz Péterrel az első helyen végzett. Feljutott a Himalchuli nyugati csúcsára (7540 m).

***

A Cordillera Blanca láncolatából lélegzetelállító szépségével emelkedik ki az ALPAMAYO (5947 m): Németországban az egyik hegymászó konferencián a világ legszebb hegyének szavazták meg a hozzáértők. Huarazból 1987. június 3-án indultunk taxival Carazzon keresztül Cashapampába (2800 m) a Santa Cruz festői völgyében. Tikkasztó hőségben értük el az Alpamayo alaptáborát (4300 m). Június 7-én mind a négyen (Kiszely, Balaton, Úrge és én) 5200 m-en voltunk és egyformán kapkodtunk a ritka levegő után, amikor megérkezett Jim, a kanadai, és kérte, segítsünk sérült társát felhúzni a völgykatlanból, hogy normál úton le lehessen engedni. Pár óra alatt kimerültünk a mentésben, és a másnapi csúcsról lemondunk. Így csak június 9-én értük el azt.

A Huascaran háromszög útját 1987. június 16-án másztuk. A háromszöget egyik szánál szokták mászni. Mi a magasságvonalnál kíséreltük meg. A jég olyan volt, mintha egy gyengén fodorzódó vizű tó megfagyna és felállították volna 60 fokos szögben. A kitűzött célt megvalósítottuk. Sajnos a csúcs elmaradt. 17 órakor még 100-150 m szint volt a csúcsig, 18 órakor pedig már sötét volt. Így hát a biztos lemenetet választottuk a normál úton.

Kádas Sándor dr. (41)

A CHOPICALQUI MEGMÁSZÁSA 1987

Lóczy terem, 1989. május 5.
Hallgatóság 52 fő, ebből 29 tag.

Az előadó MFT tag, matematikus és közgazdász, a Közgazdasági Egyetemen oktató. A sialpinizmus jeles művelője.

***

Az FTSK dél-amerikai útján 1987. május 2.-július 4.-e között a perui Cordillera Blanca hegységben túráztunk. Gráfel Károly, Simonics Péter és Pajor István társaságában indultunk négyen június 9-én délelőtt a csúcs első magyar megmászására. Sötétedés előtt az Anqosh-patak völgyét határoló hegyvállon, kb. 4600 m-en állítottuk fel két sátrunkat. Éjjel záporosót kaptunk, de reggel tiszta időben indulhattunk tovább. Egy gleccsermoré-

nán átkelve kétórás kapaszkodás után értünk az 5000 m körüli szokásos táborhelyre. Ebéd után a gleccseren haladtunk veszélyes jéghasadékokon átkelve, majd kb. 5400 m magasán táboroztunk le. Másnap hajnalban keltünk és sátrainkat hátrahagyva vágtunk neki az 1000 m szintkülönbségű nehéz útnak. Eleinte jégtornyok és hasadékok között haladtunk, majd egy közel függőleges felszökés után kiértünk egy gerincszerű képződményre. Összesen háromszor kellett az út folyamán a kiépített hőszeget-biztosítást használnunk. Az általunk vitt hőszegeket és jégcsavarokat elő sem kellett vennünk. A továbbiakban laposabb (10-20°) és meredekebb (30-60°) szakaszok váltakoztak. Szerencsére a hó jól tartott, biztonságosan tudtunk haladni. Több rövid pihenő után egy keskeny, kitett gerincszakaszon kb. egy órással értük el az előcsúcsot. Innen már csak kb. 20 perc a csúcs. Végre fent álltunk – első magyarokként – a Chopicalqui csúcsán (6354 m). Sajnos a kilátás csak közepes volt a gyorsan mozgó felhők miatt. Lefelé már frissebben haladtunk, sátrainkat gyorsan összecsomagoltuk és indultunk tovább. A gerincen az út utolsó szakaszát már szürkületben tettük meg és este 10 órakor érkezünk az 5000 m-en lévő táborhelyhez. Másnap este megjöttek társaink, akiknek sikerült az Alpaymayo-t megmászniuk, így egyszerre két neves csúcs első magyar megmászását ünnepelhettük együtt.

Horváth Gergely (39)

ÖRMÉNYORSZÁG FORRONGÓ FÖLDJÉN

Lóczy terem, 1989. június 2.
Hallgatóság 17 fő, ebből 11 tag

Horváth Gergely főiskolai adjunktus az ELTE Tanárképző Karának Földrajz Tanszékén. A Földrajzi Társaságnak több mint két évtizede tagja. Barátokkal, kollégákkal, főiskolai hallgatókkal számos hegyi túrán vett részt, főként Közép- és Kelet-Európában.

***

A Nagy-Kaukázus gerincétől délre elterülő, 29 740 km² területű Örményország napjainkban a világ érdeklődésének előterében áll. A sokat szenvedett keresztény örmények történelme számos párhuzamos vonást mutat a magyar történelemmel: egykor nagy kiterjedésű országuk töredékére zsugorodott; az örmények jelentős része a mai Örményország határain kívül él; ami pedig a karabahi helyzetet illeti, ott az örmények körülményei kísértetiesen hasonlítanak az erdélyi magyarsáéhoz...

Az 1988. decemberi súlyos földrengés is jelzi, hogy az Eurázsiai-hegységrendszer fiatal gyűrt övezetében fekvő ország területén még aktívak a szerkezetképző mozgások, melyek hatására az ország területének nagy része hegyessé formálódott; csak az ország déli része, az Araksz síksági jellegű széles völgye fekszik alacsonyabban. A felszínt behálózzák az ó- és középidői üledékes és átalakult kőzetekből (mészköből, homokkőből, palából) felépülő, gyűrt szerkezetű, de törések mentén erősen feldarabolt és a jégkorszakban kicsipkézett, meredek falú gerincek, valamint a kipreparált gránitintrúziók. A legmagasabb csúcsaikban 3000 m-t is meghaladó Pambak-, Szeván- és Zangezur-hegységekbe mély, meredek falú völgyek vágódtak. Északi oldalai általában beerdősültek, de a déliek kopárak.

A legjellegzetesebb formakincs azonban az erős vulkáni tevékenységhez kötődik, mely a miocéntól kezdve több fázisban vastag lávatarakóval fedte be az Örmény-felvidék

nagy részét, főként a szintén 3000 m fölötti csúcsokban tetőző Gegámi- és a Vardenisz-hegység, valamint a Karabah-fennsík vidékét.

Csodálatos bazaltoszlopok láthatók többek között az Azat, a Dzsermuk és a Razdan folyók völgyeiben; másutt a műút szintiszta obszidiánból álló hegyeket szel át. A házak, a bámulatos 1000–1600 éves kolostorok, templomok is főként vulkáni tufából kifaragott kockakövekből épültek, vagy éppen tufába mélyítették őket, mint pl. a híres Gekhard kolostor templomainak többségét. Vulkáni elgátolás hozta létre a közel 2000 m magasan fekvő Szevan-tavat is. Mivel a felvidék leghíresebb pleisztocén rétegvulkánja, az örmények által szinte szentként tisztelt kettős kúpú Ararát az új határok megvonása óta már Törökország területén fekszik, ma a kissé alacsonyabb (4090 m) Aragác vulkáni kúpja az ország legmagasabb pontja. A durva periglaciális kőtörmelékkel borított homorú lejtőkön a kráterperemre felkapaszkodva szinte feneketlen mélységűnek tűnt a vulkán krátere.

A természeti szépségekben és kultúrtörténeti emlékekben egyaránt gazdag Örményország felkeresése a zilált politikai és gazdasági helyzet ellenére is felejtethetetlen élményt nyújt. Csak reménykedni lehet, hogy a szomorú sorsú örmények a környező ellenséges népek tengerében is képesek lesznek kultúrájuk, műemlékeik, természeti értékeik megőrzésére.

Szép Jenő dr. (32)

ARIZONA SIVATAGOS VILÁGA 1986–88

Lóczy terem, 1989. október 13.
Hallgatóság 62 fő, ebből 32 tag

14 éve MFT tag, matematikus, az ELTE Szilárdtestfizika Tanszékén adjunktus. Szeret kirándulni, hegyet mászni és utazni.

* * *

Feleségemmel két évet töltöttem Arizonában, Tucson városban. Az ottani egyetemen, az University of Arizonán dolgoztunk. Minden szabadidőnket utazással, a vidék megismerésével töltöttük.

Arizona állam az USA délnyugati részén helyezkedik el, területe 295 000 km², tehát Magyarországnak közel háromszorosa, de lakosainak száma csak 2,7 millió. Az átlagos népsűrűség kb. tizede hazánkénak.

Arizona nagy részét két fennsík foglalja el, egy magasabb északon – ebbe vájta medrét a Colorado – és egy alacsonyabb délen.

A csapadékot hozó felhőket nyugatról a Sierra Nevada, keletről a Sziklás-hegység fogja fel. A legcsapadékosabb a nyár második fele, amikor déli irányból megérkezik a monszun.

Arizona a természeti szépségek iránt érdeklődő ember számára talán az USA legérdekesebb állama, mert annyira különbözik az Európában megszokottól. Olyan terület, amelyet a civilizáció még nem alakított át.

Történetét azóta ismerjük részletesen, amióta az első spanyol hódító, Coronado 1540-ben eljutott erre a területre. Arról, hogy mi történt azelőtt, csak homályos ismereteink vannak, mert az itt élt indián törzsek nem ismerték az írást. A XVII. században Mexikóból jezsuita szerzetesek érkeztek, akik ezen a területen egy misszió-láncot alakí-

tottak ki. A hittérítésen kívül elsősorban a földművelésre tanították meg az indiánokat. Gyakori volt az ellentét az indiánok és a spanyolok között. Arizona területét 1848-ban az USA megvásárolta Mexikótól. Az indiánok és a fehér telepesek közötti háborúna csak katonai erővel sikerült véget vetni az 1890-es években. Arizona 1912-től az USA egyenrangú állama. Területén több nemzeti parkot létesítettek. Leghíresebb közülük Grand Canyon Nemzeti Park.

A nemzeti parkokat és nemzeti emlékhelyeket a szövetségi állam kezeli, ezek kijelölése az elnök, illetve a kongresszus hatáskörébe tartozik.

Arizonában különböző indián törzsek élnek. A múlt században az indiánoknak számos kijelölt rezervátumokba kellett költözniük, amely általában távol esett otthonuktól. Arizona területének jelentős részét alkotják ma is indián rezervátumok, ez azonban egészen más jellegűek, mint a múlt századiak voltak. Az indiánok szabad akaratukból élnek itt. Szabadon költözhetnek bárhová, de nagy többségük megmarad a rezervátumon belüli közösségben. Arizonában a Navajo indiánok rezervátuma a legnagyobb területű. Ezen kívül Hopi, Apache és Papago indián rezervátumok találhatók itt.

Arizona sok érdekes látnivalójából csak ízelítőt adhatott a bemutatott diáorozat. Az előadásban a legnagyobb hangsúlyt az Arizona déli részében lévő Sonora-sivatag bemutatására helyeztem, amely itthon kevésbé ismert, de élővilága nagyon érdekes. Ez után körutazásszerűen mutattam be – a teljesség igénye nélkül – Arizona más természeti látnivalóit. Tucsonból észak felé indulva először Sedona, majd a Grand Canyon dél felé pereme következett. Itt néhány képen keresztül bemutattam egy „negatív hegymászást”, azaz egy kirándulást a Canyon aljába a Colorado folyóhoz. Majd a Grand Canyon északi pereme következett, és a Monument Valley-nél elértük Arizona északi határát. Itt néhány kép következett a Utah állam déli részén található két Nemzeti Parkról. Délkeletnek folytatva utunkat a Canyon de Chelly, majd tovább délre az Arizona déli sarkában lévő Chiricahua Nemzeti Park következett. Végül az arizonai indiánok életébe nyújtott bepillantást néhány kép.

Nemerkényi Antal dr. (37)

KIS-ÁZSIA VULKÁNJAI, 1987

Lóczy terem 1989. november 3.
Hallgatóság 48 fő, ebből 38 tag

Dr. Nemerkényi Antal, MFT tag, az ELTE Természetföldrajzi Tanszék adjunktusa. Szakterülete: felszínalaktani vizsgálatok légi- és űrfelvételek, illetve alakmérési módszerek segítségével, elsősorban vulkáni hegységek területén.

* * *

Hosszú hónapok bizonytalansága és bürokratikus huzavonája után 1987 júniusának vége felé, egy éjfél órán végre megérkeztem a török főváros, Ankara repülőtérére. Tanulmányutam első két hete az ankarai Földrajzi Tanszék munkájának megismerésével, irodalmi anyag gyűjtésével, valamint – ösztöndíjam és kutatási engedélyek ügyében – különféle török hivatalokkal zajló viaskodással telt el. Az első meglátogatott vulkáni terület a közép-anatóliai Erciyas-tűzhányó környéke volt. Sikerült feljutni több oldal- és parazitakúpra, így a Büyü Kizil tepére és a 2500 méter körüli Lifosra. A vulkáni túrák között különleges élményt nyújtott a félnomád türkmének nyári jurtaszállításának meglátogatása az Uzunyayla végtelen fennsíkján.

Az Erciyas vidékéről Kis-Ázsia egyik legfiatalabb vulkáni területére, a Karapınar-krátermezőre utaztam tovább. Fekete vulkáni hamuval fedett kietlen hamufennsík,

szabályos formájú, vöröslő salakkúpok, kékeszöld, sós vizű krátertavak őrzik a pár tízezer évvel ezelőtti vulkáni működés emlékét. Éjszakára egy útmenti fogadó teteje nyújtott szeles, ám biztonságos szállást.

Kelet-Anatólia vulkánokkal telehintett földjén a Van-tó nyugati végénél fekvő Nemrut-tűzhányó volt úticélmom. Az örmény krónikák szerint utoljára 1441-ben működött vulkán negyedidőszaki lávaömlései zárták el a Van-tóból kilépő folyó völgyét, a hat Balaton nagyságú tó azóta lefolyástalan.

A széles lejtőjű Nemrut-vulkán 3000 méter fölé magasodó gerincéről letekintve tárult elém a hatalmas, 9 km-es átmérőjű, 300 méter mély kaldéra, ami az egykori csúcskráter beszakadásával jött létre.

Utamat a Diyarbakir környéki bazaltvidéken és a szír-jakobiták kolostorát főkeresve folytattam, ahonnan 16 óras buszozással tértem vissza Ankarába.

Amikor a két hónap elteltével a MALÉV-gép felemelkedett az isztambuli kifutópályáról, a „bőkezü” ösztöndíjnak köszönhető éhezések és a török hivatalok packázásainak emlékei azt mondták velem: „ennyit Törökországról”... És azóta vágyom vissza. . .

Hevesi Attila dr. (48)

ALIG ISMERT KALIFORNIAI HÁROMEZRESEKEN

Lóczy terem, 1989. december 8.
Halgatóság 50 fő, ebből 30 tag

Az előadó MFT tag, földrajztanár, kandidátus.

***

Kalifornia térképén, melynek javát a hatalmas kiterjedésű, 4418 m-ig magasodó Sierra Nevada foglalja el, a kisebb háromezresek föl sem tűnnek. Pedig szép számmal vannak és területük többnyire meghaladja az Alacsony-Tátráét. Közülük hárommal sikerült megismerkednem és kettőt megmásznom (1981, 1987). – Los Angeles nagy területre szétszórta városhalmazát ÉK-ről a San Gabriel-hegység határolja. Hossza 80 km, magassága 2–3000 m. Mivel télen 2–3 m vastag hó takarja, a Los Angeles-iek kedvenc síterepe. Legmagasabb pontját, a San Antoniot – más néven a Kopasz-hegyet (Mt. Baldy, 3067 m) – nem nehéz megmászni. Télen ugyan néhol derékgig sülyed az ember, de a körkép ilyenkor a legszebb.

A San Gabriel K-i szomszédja, a San Bernardino (Kis-Szent Bernát) hegység valamivel rövidebb, de magasabb. Főgerince több háromezrest hordoz; fő csúcs a San Gorgonio-hegy (3505 m). E piramisszerű hegyek É-i tövében a völgyfőket a jégkorszakokban rövid gleccserek tághatták. Időhiány miatt csak az erdőhatárig sikerült feljutnom. A hegység 1500 m fölé emelkedő hányadát csodaszép, jórészt érintetlen mediterrán hegyi fenyvesek foglalják el, amelyek mintegy 2700 m magasságig kapaszkodnak. Alsó szintjükben 25–40 cm hosszú, 1,5–2 kg súlyú zömök tobozokat érlel a coulterfenyő. Középső szintjükben többszáz éves 4–6 m törzsátmérőjű, 50–55 m magas, karcsú cukorfenyők őrzik a csendet. A felső szintjükben pedig – az erdőhatáron – széltepte-csavarta lombú, ágú, törzsű havasi fenyők találhatók.

A Pinamint-vonulat a Halál-völgyről nevezetes. Ez Földünk egyik legszárazabb és legforróbb helye, ahol mértek már 54 C°-t is. Télen azonban nemcsak Észak-Amerika egyik legnagyobb helye, hanem időjárása is kellemes. Ahol a hópárányok méteresre vastagodnak, ott él a Föld legnagyobb életkorú s leglassabban növekvő növénye, a szakállas fenyő. Legvénebb példányai megérik a 4600–4900 esztendőre is.

HAZAI UTAKON

- Február 11. BUDAI-HEGYSÉG
Budaörs – Sorrento – Máriamakk – Ságvári liget
Vezető: Fekete Antal (15 fő)
- Március 18. PILIS
Csillag-hegy – Nagy-Kevély – Csobánka
Vezető: Prinz Gyula dr. (18 fő)
- Április 22. PILIS
Dömörkapu – Kőrösi Csoma emlék – Ságvári th. – Vasas-szakadék
– Acsay th. – Pomáz
Vezető: Horváth József (12 fő)
- Április 29. PILIS
Ördög-torony (mászógyakorlatok)
Vezető: Kunos Gábor (–)
- Május 20. PILIS
Kétfükkfa-nyeregtől a Maróti-gerincig
Vezető: Funk János (14 fő)
- Október 21. PILIS
Pilisszentlászló – Kalicsa-patak – Tahi
Vezető: Sibalszky Zoltán dr. (21 fő)
- November 11. BÖRZSÖNY
Csóványos
Vezető: Funk János (15 fő)
- December 30. BUDAI-HEGYSÉG
Húvösvölgy – Homok-hegy – Virágos-nyereg – Csúcs-hegy – Guckler
Károly út – Fenyőgyöngye
Vezető: Fekete Lajos (9 fő)

SZEMÉLYI DOLGOK

NESZTOROK KÖSZÖNTÉSE

Szakosztályunk gyakorlata szerint a 70. életévüket betöltött tagok alkotják a NESZTOROK TESTÜLETÉT. Tisztelettel köszöntjük az új Nesztorokat és azokat, akik öttel osztható évszámot töltöttek be.

70 éves Domián Kálmán, Melles Tivadar, Siklós György;

75 éves Kovács Zoltán, Pathy Nagy Ernő;

85 éves Németh Albert, Szelényi Andor.

ÜDVÖZLŐ LAPOK

Tagjaink útjairól az alábbi köszöntések érkeztek:

1989.

I.1.	Téry Ödön Turista Baráti Társaság	Pilisszentkereszt
I.4.	Nagy Sándor	Moszkva
I.23.	Kisgyörgy Ádám	Mendoza (Argentína)
I.29.	Győri Jenő	Kis-Fátra
I.30.	Marcso Zoltán, Szlankó Zoltán	Fogarasi-havasok
I.30.	Kiszely György, Rácz Zsolt	Cseh-Óriás-hegység
II.4.	Kiss Ferenc, Nemes Sarolta	Zakopane
II.11.	Mészáros János	Pilisszentkereszt
II.20.	Kiszely György	Magas-Tátra
II.25.	Orbán Pál	Marrakech (Marokkó)
III.4.	Ozsváth Attila, Kiszely György	Skócia
III.5.	Mészáros János és családja	Magas-Tátra
III.11.	Pogácsás György	Varsó
IV.3.	Pfahler Péter és felesége	Magas-Tátra
IV.3.	Győri Jenő	Magas-Tátra
IV.17.	Pogácsásné Dezsényi Ágota	Königslutter (NSzK)
V.18.	Cenner Gyula	Rohács
VI.12.	Fekete Antal	Poprád
VII.2.	Pogácsásné Dezsényi Ágota	Korea
VII.6.	Tóth Csaba, Kiss Ferenc	Peru
VII.7.	Mészáros János	Szilvásvárad
VII.9.	Pogácsás György	Denver (USA)
VII.12.	Kiss Ferenc	Korfu
VII.21.	Horváth Magda, Végh László és felesége	Skócia
VII.24.	Schmatz Béla és felesége	Dolomitok
VII.27.	Bolla Dezső és felesége	Marianské Lazne
VII.27.	Martinovich Valér	Magas-Tátra
VIII.11.	Nagy Sándor	Berlin
VIII.12.	Gogolák Zoltán	Grossglockner
VIII.12.	Puskás Elemér	Magas-Tátra
VIII.17.	Adler Rácz József és felesége	Gstaad (Svájc)
VIII.19.	Halmos Erzsébet	Wyoming (USA)
VIII.22.	Barcsay Kálmán, Győri Jenő	Chamonix

VIII.22. Mályi József
 VIII.25. A Magyar Tien-san Expedíció tagjai
 VIII.25. Pogácsás György
 VIII.29. Horváth József és családja
 IX.2. Nagy Sándor
 IX.6. Kiszely György
 IX.10. Benke Magda
 IX.20. Urai János és felesége
 IX.20. Fekete Antal
 IX.22. Pogácsás György

Tien-san
 Moszkva
 Peking
 Potsdam
 Kamcsatka (SZU)
 Yosemite-park
 Bécs
 Balaton
 Pardubice
 Rilai kolostor

ÚJ TAGJAINK

Bíró Fazekas Gáspár (31) jogász

1118 BUDAPEST
 Bakator u. 16.

Honti Sándor (38) villamosmérnök

1021 Széphalom u.11.

Kapás András (23) ipari alpinista, geológus

2840 OROSZLÁNY
 Bánki Donát út 63.II/6.

Martinovich László dr. (35) agrármérnök

1022 Herman Ottó u.18.

Schulek-Tóth Ferenc (30) vegyészmérnök

1111 Bartók Béla út 10-12.
 II.

Takács Miklós (52) gépészmérnök

1084 József u.3.

MFT központjába belépett t a g o k :

Boda Tibor
 Buza Vincéné
 Mantl Ferenc
 Somlai Andrásné

BARÁTI KLUBOK

Jelen beszámoló megjelenését anyagilag támogatták:

Felsőzsolcai Természetbarát Egyesület, vezetője Katona Ferenc

FLINTAB Kft., igazgatója Alkér András

Ferencvárosi Természetbarát Sportkör, vezetői Hoffmann György dr. és

Baloghné Szentirmay Judit

„Hargita., Alpin Club, vezetője Orbán Pál

Komarnicki Gyula THSE, vezetője Kunos Gábor

Zsigmondy Emil Alpin Klub, vezetője Gogolák Zoltán

Egyénileg adakozott Merza István barátunk és tagunk.

IN MEMORIAM

Kádár László dr. (1907–1989)

A debreceni Egyetem nyugalmazott egyetemi tanára, az MFT volt elnöke (kétszer négy éven át), majd tiszteletbeli elnöke, a Lóczy érdemérem tulajdonosa 81 éves korában elhunyt. A szakosztályról különösen jó véleménye volt. Kétszer is szerepelt nálunk a Lóczy teremben. Először 1970. március 30-án „Darjeelingben jártam, 1968”, másodszor 1980. február 1-jén „Epizódok Almásy László 1933. évi líbiai sivatagi expedíciójáról és Teleki Pál szerepe annak előkészítésében” címmel tartott előadást.

Kukuczka, Jerzy (1948–1989)

A lengyelek kiváló hegymászója a Himalájában lezuhant ! A Lhotse csúcsát akarta új úton elérni. Kötéltársa, Ryszard Pawłowski, életben maradt. – Jerzy Kukuczka egy évvel korábban, 1988 nyarán két előadást tartott Magyarországon. Egyet Miskolcon, a másodikat Budapesten, „Mind a 14 nyolcezeresen álltam” címmel. Feljutása a csúcsokra részben új úton, részben egyedül, részben télen történt, kivéve az elsőnek megmászott Lhotsét, amit a normál úton ért el. Ezt akarta pótolni a Lhotse déli falával, amit még nem másztak meg. Sajnos ő sem.

Annak ellenére, hogy ő volt a világon a második ember, aki valamennyi nyolcezeres csúcsán állt, egy szerény egyéniséget ismertünk meg személyében. A sok közül csak egy példát. A budapesti előadását az Uránia filmszínházban rendezte a szakosztály. Összegyűltünk mintegy 900-an. Jerzy Kukuczka azzal kezdte, hogy sok előadást tartott már, de ekkora hallgatósághoz még nem szólt....

Emlékét – mert nagyon közel került hozzánk – baráti szeretettel őrizzük.

HÍREK

MFT KÖZGYŰLÉS

Hosszú idő után ismét Budapesten tartotta közgyűlését az MFT. Az ELTE Főiskolai Kar új helyén, az V. Markó u. 29–31. dísztermében, 1989. május 16-án. A 113. tisztújító közgyűlés a leköszönő Pécsi Márton dr. akadémikus elnök helyett B o r a Gyula egyetemi tanárt választotta új elnöknek. A volt főtitkár Füsi Lajos dr. ny.docens helyét Gábris Gyula dr. docens foglalta el.

ÚJRA MEGALAKULT AZ MTE

A Magyar Turista Egyesület 1891. szeptember 29-én alakult meg, az MKE budapesti osztályából. Első elnöke báró Eötvös Loránd fizikus, ügyvezető alelnöke Téry Ödön dr. orvos, titkára Thirring Gusztáv tanár, a kalauzíró lett. Az újra megalakult egyesület az eredeti jelvényt használja.

TÉRY-EMLÉKÉREM

A Magyar Természetbarát Szövetség megalapította a Téry-emlékérmét. Az első, aki megkapta, Dezsényi János dr. volt. Az ünnepélyes átadásra Dobogókőn került volna sor szeptember 23-án, a déli 12-kor kezdődő ülésen, Straub F. Brunó, az Elnöki Tanács elnöke jelenlétében, de az ünnepelt külföldön tartózkodott, így erre az átadásra november 25-én került sor az MTSZ Doberdó u. 6. alatt tartott választmányi ülése alkalmával.

ZSIGMONDY EMIL ALPIN KLUB, SZEGED

A klub többet kívánt tudni a névadóról. Ezért segítséget kért a Földrajzi Társaságtól. A választ érdemben, ill. 14 oldal terjedelemben megkapta.

MFT EMLÉKBIZOTTSÁG

A választmány az emlékbizottság esetében újabb 4 évre megbízta a régi tagokat, hogy tevékenykedjenek az MFT hagyományaink ápolásán. Az elnökkel együtt hat főből áll a bizottság. Elnök Somogyi Sándor dr., tagjai pedig Bartha Lajos, Dezsényi János dr., Frisnyák Sándor dr., Köves József dr., Kubassek János dr.

BETE EMLÉKTÁBLA

A dobogókői öreg faház oldalában 1942 májusában leplezték le – az eseményhez illően – lóden gallérral letakart emléktáblát arról, hogy 50 éves az egyetemi turista gondolat. A táblát a II. világháborúban vandál kezek összetörték. A helye most is látszik, az öreg faház oldalán. Mészáros János, aki szorgalmával és lelkes tevékenységével a régi dobogókői házat múzeum céljára felújította, felszólította a volt BETE tagokat a tábla újraelhelyezésére. Az ugyancsak érdekelt Dezsényi János azonban nemleges választ adott; egyrészt mert már több tavaszt számálnak azok, akiket ez érint, másrészt nehezen volna elviselhető, ha a táblát újabb baj érné.

HEINRICH HARRER

Az Alpin 1987. júliusi számában Karl Ölmüller, kedves előadónk, otthonában beszélgetett a 75 éves professzorral, akinek nevéhez fűződik az Eiger É-i falának első átmászása (hágóvas nélkül) 1938-ban és a „Hét év Tibetben” című könyv megírása. Ha semmi más nem művelt volna, csak ezt a két dolgot, akkor is kiemelkednék az ismeretlenség homályából.

AZ ELSŐ MAGYAROK PATAGÓNIÁBAN

A csapat 1988. december 24-én indult Ferihegyről. Tudott dolog, hogy a viharok, eső havazás, a 200 km/ó-nál is gyorsabb szél nehezítik a hegymászók életét ezen a Dél-Amerikában található helyen, ahol a csúcok alig több, mint 3000 métereseek. Mégis kísérletet tettek megmászásukra Berecz Gábor (32) műszerész, Sárközy András (27) meteorológus és Willer Péter (25) hatodéves orvostanhallgató. A Fitz Roy csúcsát (3375 m) 300 m-re megközelítették. Akkor az időjárás miatt vissza kellett fordulniuk. Néhány nap pihenőt terveztek, de ez három hétig tartott; végül 1989. január végén ott annyi új hó esett, hogy hazatértek.

NOEL KAPITÁNY

Magas korban – csaknem száz évesen – halt meg 1989 márciusában Angliában, az első Everest expedíciók pionirjai közül utolsóként az expedíciós filmezés úttörője, John B.L. Noel százados. Az első világháború után 1922-ben bekerült az Everest expedícióba, mint fényképész és filmkészítő. Noel fényképeit éveken keresztül másolták, mint ennek a titokzatos országnak legjobb felvételeit. Ugyancsak nagy sikere volt könyveinek is, amit még japánra is lefordítottak. Haláláig meg volt győződve arról, hogy Mallory és Irvine elérték az Everest csúcsát.

MAGYARORSZÁG SZIKLÁIN c. könyv

Ez a mászókalauz Babcsán Gábor, Kangyal András és Ravadits Kornél szerkesztésében, 113 oldal terjedelemben foglalja össze a hazai mászóiskolákat. Az utószóban Bucsek Henrik állít emléket a múltnak. – Készült az FTSK anyagi támogatásával az Országos Ideg- és Elmegyógyintézet nyomdájában 1989-ben. A kalauz kevés szöveggel, viszont sok vázlattal mutatja be a hazai mászóhelyeket. Ára 150.- Ft. Kapható csütörtökönként 18–20 óra között az FTSK-ban (Bp.XI. Bartók B.út 19.), és a Szövetségben (Bp. VI. Bajcsy-Zsilinszky út 31.)

JAPÁN TRAGÉDIA A Mt.McKINLEY-N

Három jól ismert japán hegymászó halt meg Észak-Amerika legmagasabb hegyének téli megmászása alkalmával. Utoljára 1989. február 22-én látták őket, 5200 m-en, később eltűntek. Holttestüket egy légikutatás során, március 13-án találták meg a Denali-hágóhoz vezető út alatt. Noburu Yamada (39) 1978 és 88 között kilenc nyolcezres csúcsot mászott meg. Világhírűvé vált, amikor 11 hónap alatt 4 nyolcezrest mászott meg. Teruo Saegusa (31) 4 nyolcezresen járt. A Mt.McKinley harmadik áldozata Kozo Komatsu (35) tagja volt annak a csoportnak, amely keresztelte a Dhaulagiri II (7751 m), III (7715 m) és V (7618 m) csúcsokat.

MAGYAR SIKER A TIEN-SAN-ban

A Tien-san a Pamírtól ÉK-re helyezkedik el. Itt található a Szovjetunió második legmagasabb csúcsa, a 7439 m-es Győzelem-csúcs. Másik neves csúcsa a Han Tengri (6995 m). A Győzelem-csúcsra 1989. augusztus 14-én tűzték ki a magyar lobogót. Vörös László és Straub József érték el. A Han Tengrit is megmázták a magyarok, Bazsantik János és Klotz Róbert, ugyanezen út keretében.

MAGYAR HEGYMÁSZÓK A KAUKÁZUSBAN c. könyv

Irta Dura Lajos, a mű megjelent 1988-ban. A kiegészítés, amely főleg a Bezengi-völgygel foglalkozik, egy évvel később, 1989-ben látott napvilágot. Dura Lajos fennkölt sorokban emlékezik vissza útjukra. Kíváncsú lenne, ha a magyar hegyászok nem csak a Bakszán-völgyet keresnék fel, a végében emelkedő Elbrusz kettős csúcsa miatt, hanem a Bezengi-völgyet is. Ebben a körzetben található a Kaukázus hat 5000 m-t meghaladó csúcsa közül négy.

A KEDARNATH DOME

A negyedik magyar Himalája-expedíció sikerrel járt. Első alkalommal a világon sikerült megmászni a Kedarnath Dome K-i falát. A csapatból ketten, Ozsváth Attila és Szendrő Szabolcs feljutottak a fal tetejére. A csúcs elérése (6831 m) a falhoz viszonyítva nem lett volna nehéz feladat, erre azonban már nem volt idejük.

HEGYMÁSZÓK ENCIKLOPÉDIÁJA c. könyv

Pozsonyban, a Sport kiadónál 1989-ben megjelent a fenti munka Dieška és csoportja tollából. Érthetően sok szlovák van benne, de helyet kapnak a magyarok is. Így szerepelnek benne a Budapesti Egyetemi Turista Egyesület (BETE), a Magyarországi Kárpát Egyesület (MKE), a Magyar Turista Egyesület (MTE), az ugyancsak magyar Tátrai Önkéntes Mentő Bizottság (TÖMB), valamint Déchy Mór, Dénes Ferenc, Déry József, Grósz Alfréd, Hefty Gyula Andor, Komarnicki Gyula és Serényi Jenő. Az általunk ismert külföldi előadók közül Diemberger, Hiebler, Kukuczka, Tichy szerepel az enciklopédiában. — A mű nemcsak életrajzi adatokat tartalmaz, hanem kiváló vázlatokat is. Bár a szlovák nyelv nem tartozik az általunk jól ismertek közé, az enciklopédia forgatása ajánlott.

HAGYOMÁNYÁPOLÁS

75 ÉVE ÍRTA A TURISTASÁG ÉS ALPINIZMUS (T. és A.)

A folyóirat első száma 1910. július 15-én jelent meg. Most az V. évfolyamot ismertetjük, amely az 1914. júliustól 1915. június végéig terjedő időről számol be. Terjedelme 400 oldal. A korábbiakhoz képest eggyel nőtt (ig összesen tízre) azoknak a száma, akik mint egyesület, osztály vagy szövetség a folyóiratot hivatalos lapjuknak tekintik. Szerkesztőség és kiadó mint az előző évfolyamnál. A nehezen elérhetőség miatt – szokás szerint – kicsinyített másolatban mellékeljük a tartalomjegyzéket.

***

Az ötödik évfolyam magán viseli az első világháború kitérésének nyomait. A katonai lefoglalások mindent megelőznek, mind a Magas-Tátra üdülőhelyein, mind az egyesületi helyiségek vonalán. Összegezve: a háború – mint elkerülhető rossz – nem kedvez a turistaságnak és a magashegyekben való mozgásnak. A T. és A.-ban a hegyi cikkek száma csökken, helyét a kort inkább érdeklő háborús írások foglalják el. Új rovat indul „Munkatársaink a háborúban” címmel. Egyetlen többlet Cholnoky Jenő egyetemi tanárnak, az MFT elnökének, a Földrajzi Közleményekben (1914. évi 8–10. füzet) írt figyelemre méltó cikke, „A háború és a földrajz” (269) és hasonló című előadása (372) volt.

A BETE tisztikara kivette részét a háborúból. Hősi halált haltak:

Dobrovics József tart. zls., a BETE elnöke, Przemyśl-nél 1914. október 22-én (Szül. 1892); Mervay Sándor másodéves medikus eu. katona (1894–1915), a BETE főtítkára; és Kerekes Pál dr., a BETE jegyzője, ill. háznagya, a Przemyśl körüli harcokban, 1914. november 5-én. Utóbbi a Budapesti Tud. Egyetemen az egyetlen volt, aki az ógörög nyelvet hibátlanul beszélte.

A Magyar Turista Egyesület 25 éves múltja című könyvet Déry József és Thirring Gusztáv dr. (163) állították össze.

A T. és A. V. évfolyamának egyes füzetei az alábbi terjedelemben jelentek meg:

1914.	július	1–42
	augusztus	43–60
	szeptember	61–100
	október	101–126
	november	127–163
	december	164–197
1915.	január	198–224
	február	225–270
	március	271–308
	április	409–344
	május	345–372
	június	373–400

A MAGYARTURISTA SZÖVETSÉG ÉS A MAGYAR SÍ SZÖVETSÉG:
 A BUDAPESTI EGYETEMI TURISTA EGYESÜLET, BUDAPESTI (BUDAI) TORNÁ-
 EGYESÜLET TURISTA OSZTÁLYA, DUNANTÚLI TURISTA EGYESÜLET, MAGYAR-
 ORSZÁGI KÁRPÁT EGYESÜLET, MECSEK EGYESÜLET, BELMEOGÁNYAI FŐ-
 ISKOLAI ATLÉTIKAI KLUB TURISTA SZAKOSZTÁLYA, SPORTKEDVELŐK
 KÖRE TURISTA OSZTÁLYA ÉS A TÁTRAI ÖNKÉNTES MENTŐ BIZOTTSÁGNAK
 HIVATALOS LAPJA

V. ÉVFOLYAM
 1914—15.

Dr. KOMARNICKI GYULA és Dr. SERÉNYI JENŐ

(munkatársak közreműködésével szerkesztette és kiadta)

Dr. VIGYÁZÓ JÁNOS

#J. KELLNER ERNŐ KÖNYVNYOMDAJA
 Budapest, V. Csáky utca 10.

TARTALOM.

Önálló cikkek a munkatársak névsorában.

<i>Barcsa Imre</i> : A cserkeszek és a háboru		92
Katonaink és a hegyisport	1 keppel	306
<i>Bernáth Károly</i> : Konyörges	2 "	110
<i>Delmár Waller</i> : Situra a Kis Fatrában	7 "	321
Situra a Maramarosban	8 "	185
† <i>Dobrovics József</i> : Illúziók	9 "	135
utolsó sorai	1 "	159
<i>Dr. Elischer Erno</i> : A Krizsnán	5 "	271
Tátrai siturák	5 "	180
<i>Földváry Miksa</i> : A Bucklige Welten át	5 "	275
<i>Dr. Györffy István</i> : Emléket hős turista bajtársainknak	1 "	338
<i>Hefly Gyula Andor</i> : A Magas Tatra a háboruban		94
Karácsony a Magas Tátrában		221
Kecskekő (Közi Kamen)	4 "	173
Turistafelszerelés a háboruban		98
<i>Hensch Aladár</i> : Genersich Aurel †	1 "	395
Krasznahorka büszke vára	4 "	345
<i>Horn K. Lajos</i> : Dr. Kerekes Pál †	2 "	165
<i>Dr. Haltenberger Mihály</i> : A kárpati szorosok	4 "	350
† <i>Hulyák Valér</i> : A Magas Tatra állatvilága		85
<i>ifs. Jacob Gusztáv</i> : A csonkatorony árnya	7 "	355
Mint a szalmalang	8 "	101
<i>Dr. Jánosi Endre</i> : Néhány körmöci kirándulás	4 "	292
<i>Kamenický Miklós</i> : Hulyák Valér †	4 "	314
<i>Kleinecke Walter</i> : Hegyi túrák Salzkammergutban ...	10 "	387

		Oldal
<i>Dr. Komarnicki Roman: A katonai sífutásról (2 rész)</i>	41 képpel	209, 225
A Langkofel (3178 m.)	13	1
ostfilyasszonyai Dobrovics József †	5	128
<i>Legányi Dezső: Dr. Bergmann Andor †</i>		371
<i>ifj. Marcsék Aladár: Egy est a Csorbai tónál</i>	3	261
† <i>Mervay Sándor: Én és a háború</i>	6	330
Mártacsúcs—Rumancsúcs—Ganek	7	318
Tátracsúcs ¹	3	373
<i>Révész Jenő: A Ferenc József csúcson</i>	7	47
<i>Romeiser László: Szerbiai utiképek</i>	25	61
<i>Dr. Serényi Jenő: Dr. Jordán Oszkár †</i>	2	43
<i>Sauly Elemér: Csönd</i>	5	54
Lengyel földön	4	168
<i>Dr. Viggásó János: A Lovcen-hegyen át</i>	8	79
A Tatra festője — a nancyi hős	1	148
Hajohadak útján	13	149
Mervay Sándor †	2	309
Nandorfehérvárott	12	199
Ott, ahol most agyúk dörögnek	17	112
Sivel a Wechsell és Stuhlecken	4	284
<i>Zuber Oszkár: A Mengusztalvi gerincen</i>	5	24
¹ Katonai átkelések a Magas Tatra		93

Fenti cikkiró munkatársainkon kívül amatőr-fényképfelvételket, rajzokat, hivatalos tudósításokat, irodalmi ismertetéseket, apróságokat a következők szolgáltatottak V. évfolyamunkhoz:

Baján Artur, Bodnár István, Csatáry János, Dr. Csepcsányi Tibor, Csermák Máttyás, Csitáry Kálmán, Dobrovics Viktor, Farkas Jenő, Förster Ferenc, Graf Samu, Görög J., Dr. Guhr Mihály, Gyulay Akos, ifj. Haas Károly, Hajts őrnagy, Dr. Hermann Győző, Heine F., Hoppe István, Hybner Károly, Jacob György, Janny László, Jordán Viktor, ifj. Kienast Ferenc, Kiss József, Dr. Kogutowicz Károly, Dr. Komarnicki Gyula, Köberling Gyula, ifj. Kregcsy Tibold, Löschner †, Lobligesis, Luther C. J., Dr. Marberger Sándorné, Maurer Artur, Dr. Mitterndorfer Artur, Neumann Szigfrid, Neuschloss Elek, Oppitz Sándor, Pfeumer H., Philipp József, Probst Ernő, ifj. körtülyesi Sándor, Seidl J., Silberer Nándor, Skirczewski W., Dr. Stiassny József, Dr. Strömpl Gábor, Teschler László, Trautsch József, Trexler Tódor, Vasdinyey Pál, Vigh Győző, Viggásó Miklós, Volisky Zoltán, Wihnalek Hilda, teleki Zakariás Sándor, Zuber Frigyes.

Munkatársaink a háboruban.

	Oldal
Haján Artur	125, 340
Harcza Imre	267
Bernáth Géza	126, 162, 194, 303
Bodnár István	126, 162
Dr. Bruckner Győző	125, 194
Dr. Csepesányi Tibor	125, 161, 193, 222, 340
Delmár Walter	125, 161, 222
† Dobrovics József	125
Faix Béla	162
Fodor Károly	125
Förster Ferenc	391
† Genersich Aurél	162
Gral Samu	340
Dr. Groó Béla	162
Dr. Guhr Mihály	125
Hefly Gy. Andor	125, 222
Dr. Hermann Győző	371
Horn K. Lajos	222, 302
Horváth Ferenc	162
Dr. Hruby Ede	193, 371
† Hulyák Valér	126, 193, 302
Isher István	267
Dr. Jankovics Marcell	340
Janny László	267, 303, 340, 399
Jánossy Gyula	399
Jaross Pál ...	125, 162, 340
Kaczander Ernő	162, 194, 303, 371
Kaczander Ferenc	162
Káta Ernő ...	125, 194, 267
† Kerekes Pál	125, 161
Kernstock Béla	193
Király Lajos	194
Kisfaludy Árpád	222
Dr. Kogutowicz Károly	125
Komán Andor ...	267
Dr. Komarnicki Gyula	161, 222, 302
Dr. Komarnicki Roman	161
Dr. Kozák István	340
ifj. Kregczy Tibold	125, 161, 193, 303
Maurer Artur ...	125, 162, 194
Maurer Endre	162, 194
† Mervay Sándor	125, 161, 193, 222, 265, 302
Moiret Gusztáv	161
Neumann Szigfrid	126
Országh György	194
Plókl Antal	126
Pongrácz Aurél	267
ifj. Körvélyesi Sándor	162, 267, 302, 371
Schweickhart Hermann	126, 162, 303, 399

	Oldal
Schweickhart Ottó	162, 303
Dr. Schwicker Richard	222
Dr. Serényi Jenő	124, 161, 194, 222, 265, 302, 309, 360, 397
Dr. Strömpl Gábor	125, 303
Dr. Szaffka Tihamér	162, 222, 303
Szász Rezső	162
Dr. Szontagh Miklós	162, 340
Szuly Elemér	340
ifj. Thüring Gusztáv	125, 340
Vigyázó Miklós	267, 302, 340, 371, 399
Votisky Zoltán	125, 162, 267, 340
t. Zakariás Sándor	164

Magyar Turista Szövetség értesítője.

Alakuló tanácsülés	36
Elnökség közlése a háborús viszonyokról	98
Kirándulási és idegenforgalmi bizottság	37
Tanácsulések	37

Magyar Sí Szövetség értesítője.

Bajnoki nemzetközi versenyek	268
Felhívás a katonai sítanfolyamra	162, 194
Katonai sítanfolyamok	221, 268
Katonai sítanfolyam Biharfüreden	306
Tátraszéplaki katonai sítanfolyam	305

Egyesületek hivatalos hírei.

Budapesti Egyetemi Turista Egyesület	98, 195, 303, 341
Dunántúli Turista Egyesület	39, 342
Magyarországi Kárpátgyesület központja	98, 268
Aggteleki cseppkőbarlang bizottsága	38
eperjesi osztálya	371
kassai osztálya	39
Keleti Kárpátok osztálya	400
zolyomgyeai osztálya	343
Mecsek Egyesület	38, 195, 268, 304, 305, 342
Tátrai Önkéntes Mentő Bizottság	38, 39, 298, 305
Turistaegyesületeink és a háború	121

Irodalmi ismertetések.

Évkönyvek, évi jelentések.

A Magyar Turista Egyesület 25 éves múltja (Dere József és Dr. Thüring Gusztáv)	163
A Mecsek Egyesület évkönyve (Kiss József)	306
Budapest-Svábhegyi Egyesület jubileumi évkönyve (1898-1913. Egan Éde és Varga Imre)	40

Folyóiratok.

Alpín folyóiratok és a háború	124
A háború és a földrajz (Dr. Cholnoky Jeno, Földrajzi Közlemények)	261
Egyszerű iránymeghatározás (Dr. Pecz Albert, Földrajzi Közlemények)	343
Turista Közlöny (Tas József)	351

Térképek, képek.

Háborús térképek (M. Földrajzi Intézet)	101
Magyarország közigazgatási térképe (Dr. Kogutowicz Károly)	301
Művészi levelezőlapok (M. Földrajzi Intézet)	41
Sárosvarmegyeri album (Szulóczi Ungyes)	40
Zsebtábla az 1915. évre (Dr. Kogutowicz Károly és Dr. Batky Zsigmond)	198

Önálló művek, kalauzok.

A Magas Tatra részletes kalauza I. kötet (Dr. Vigyázó János és Helt Gy. Andor)	121
A Magas Tatra részletes kalauza II. kötet (Dr. Vigyázó János és Mervay Sándor)	196
A Magyar kir. Államvasutak utikalauza	100
A táborozás kézikönyve (Bing Ede János)	221
A Wallisi Alpok új kalauza (K. Greenitz, Dr. Leo v. Hübner és Dr. R. Wenzelböck)	41
Az északi sarktól a déli sarkig (Hedin Sven)	221
Besztercebánya és vidéke turistakalauza	197
Die Hohe Tatra (Dr. August Otto)	199
Führer durch die Berggebiete bei Wiener-Neustadt (Wilhelm Eichert)	221
Klubführer durch die Engelhörner (Akademischer Alpenklub Bern)	307
Könyvbánya sz. kir. r. t. folyóirattal képes kalauza (Wagner G. Ede)	40
Pater Placidus a Spescha: sein Leben und seine Schriften (Dr. Pieth és Dr. P. Karl Hager)	40
Skiführer durch das Salzkammergut (Hanns Reutl)	307
Skiführer für die Silvretta und Bernina-Gruppe (Akad. Alpenklub Zürich)	307
Von Hütte zu Hütte (Dr. Josef Moriggell)	221

Figyelő.

A háború és a földrajz	372
A Magyar Országos Célkötő Szövetség felhívása	100
A Magyar Turista Egyesület	198
Áprilisi tél a Magas Tátrában (Förster Ferenc)	372
Aranyéret—vasat	100
A tátrai telepek	224
Balatontavi Gőzhajózási r.-t.	42, 344, 372
† Baradlai Bertalan	198
Boruth Andor	344
Fotografálás	198
Generál Aurl	400
Dr. Györfly István	100
Hegymászások a Magas Tátrában (Helt Gy. A.)	42, 19
Helyreigazítás	400
Hordjatók hópápszemete (Helt Gy. A.)	308
25 év a Tatra szolgálatában	308

Katonai üdülőhely a Magas Tátrában (Hefty Gy. A.)	308
M. Kovács Géza	270
Loysch Miklós kitüntetése	270
Minden lényképesznek	42
Önkéntes alpesi testület, Önkéntes sítesszűlet	126
Pro patria († Dr. Császár Elemér)	308
† bátyaszéki Roineiser Béla	372
† Skaba Károly	270
Tátrai hírek (Hefty Gy. A.)	41, 99, 164, 344
Tátrakalauzunk	126
Természetbarátok menháza	42
Topografiai adatok	198

Szerkesztői üzenetek:	100, 372
-----------------------	----------

Mű mellékletek:

1. ifj. Jacob Guszláv: Langkofel	1
2. Magyar Földrajzi Intézet: Városligeti tó (háromszinnyomat)	33
3. Köberling Gyula: A Szinva patak vizesése	61
4. ifj. Jacob Guszláv: Őszi napsütés	61
5. Magas Tatra kalauzunkból: 1 : 25.000 m. részletképek	85
6. Dr. Csepessényi Tibor: Naplemente az Etsch völgyében	101
7. Műv. Gépgyár: Az orosz Ung-Áthidalás	121
8. ostffyasszonyfui Dobrovics József arcképe	127
9. Csutány János: Branyiszko vidékén	143
10. Hensch Aladár: Poprád völgye	165
11. Dr. Elischer Ernő: Osztratorony a Furskotavölgyből	181
12. Dr. Csepessényi Tibor: Tél a budai hegyekben	199
13. Dr. Elischer Ernő: Olgacsúcs és a Kopki a Menguszfalvi völgy felső részéből	225
14. Dr. Elischer Ernő: Sinyomok a Fáttrában	271
15. Dr. Komarnicki Gyula: Tátraszéplaki részlet	309
16. Hensch Aladár: Krasznahorka	345
17. Silberer Nándor: Tavaszi hóolvadáskor	361
18. Dr. Komarnicki Gyula: Tátracsúcs	373

100 ÉVE ÍRTA A MAGYARORSZÁGI KÁRPÁT EGYESÜLET ÉVKÖNYVE

Az alapítás éve: 1873, színhelye Ótátrafüred. Elindítója Döller Antal. A mindenkori elnök személye és a tisztikar szerint változott a székhely. Így megkülönböztettünk

KÉSMÁRKI korszakot 1873–1883

LŐCSEI korszakot 1884–1891

IGLÓI korszakot 1891–1918

Az évkönyveket 1874-ben kezdte el az egyesület, melyből 1917-ig 44 kötet jelenik meg.

A jelen BESZÁMOLÓban a XVI. évfolyamot ismertetjük (1889). Az ismertetés az évkönyv első oldalainak xeroxmásolatát adja, vagyis a tartalomjegyzékét.

31. Képek a XVI. évk. 1889.

Schmidt. Évkönyv, Iglón.

Lőcse. Városháza.

N 96

A MAGYARORSZÁGI
KÁRPATEGYESÜLET
ÉVKÖNYVE.

--- MAGYAR FÖLDRAJZI TÁRSASÁG
KÖNYVTÁRA
XVI. évfolyam 1889.

5 melléklettel és 2 táblázatos kimutatással

N. 96.

MAGYAR FÖLDRAJZI TÁRSASÁG
KÖNYVTÁRA

MAGYAR FÖLDRAJZI TÁRSASÁG
KÖNYVTÁRA

Az egyesület kiadványa

Központ székhelye Lőcse.

IGLÓN
NYOMATOTT SCHMIDT JÓZSEF KÖNYVNYOMDÁJÁBAN

1889

TARTALOM.

Rudolf trónörökös emlékére.

Husz David életrajza.

I. Értekezések.

	Oldal.
1. Bartsch Róbert : Téli hegymászás a Tátrára.	1
2. Weber Soma : Egy alpesi falu a Magas Tátrában.	14
3. Mihálik József : Liptó megye őskori telepsei	23
4. Myskavszky Viktor : I. é. sz. k. város középkori emlékei.	51
5. Gebauer Alajos : Kirándulás a Kárpátokban szárazon és vizen.	75
6. Dénes Ferencz : Barangolások a liptói- és göncországi Tátrában.	92
7. Danhausser Rezső : A M. K. E. muzeumának tárgyjegyzéke.	113

II. Egyesületi ügyek.

Választmányi ülés 1888. máj. 8-án (131). Elnöki jelentés (133). A közgyűlés jegyzőkönyve (136). Választmányi ülés október 13-án (139). Választmányi ülés november 25-én (141). Reudkivilli közgyűlés (142). Választmányi ülés február 9-én (142). Muzeumi bizottság (145). A M. K. E. mérlege (146). A muzeumi bizottság évi jelentése (149) és számadása (150). Az osztályok évi jelentése (150). A M. K. E. tisztviselői, választmányja és képviselői (160). Új tagok névsora (161). A M. K. E. központi és tátra-osztályi tagjai lakóhelyeinek és számának kimutatása (165). A M. K. E. csereviszonyainak kimutatása (168).

III. Apró közlemények.

1. Felhívás Dr. Greisiger M.-tól (172). 2. Die nanibafteren Kurorte und Heilquellen Ungarns und seiner Nebenländer" Ismertetési Siegmuth K. (173). 3. A szombathely-pinkafői vasút. Ebenspanger János-tól (177).

4. Touristai földmérési szögmérő. Ismerteti Dénes F. (180). 5. A Magas-Tátra. (184). 6. A Tátrának magasságméretű térképe. (186). 7. Lőcse-Füred (187). 8. „Vinna.“ Vadász- és turistalaka lőcse-lublói hegycsoportban (189). 9. A Tátra-csúcs (190). 10. Bericht über das XIII. Vereinsjahr des Vereines der Geographen an der Universität Wien. (192.) 11. Turisták Lapja (192). 12. A M. K. E. tagjainak száma az osztályok, országok, megyék- és lakóhelyek szerint feltüntetve. 13. Kimutatás az összegyesület bevételei- és kiadásairól. Dénes Ferencztől. (Táblázatos kimutatás.)

IV. Mellekletek : 1. A lőcsei plébánia-templom.

2. A lőcsei városháza.

3. A lőcsei zárda-templom és a menhárdi kapu.

4. Részletek a Vég-völgyből.

5. Tátra-csúcs.

Szerkesztő bizottság.

Elnök: Róth Márton, tanár (Iglón) hová az Évkönyvre vonatkozó levelezések címzendők.

Tagok: Dénes Ferencz, Fischer Miklós, Geyer Gyula, Kövi Imre, Lövy Mór, Weber Samu és az osztályok képviselői.

A cikkek tartalma és alakjáért az illető szerzők felelősek.

Az utánnymat joga fenttartatik.

100 ÉVE ÍRTA A TURISTÁK LAPJA

Az első évfolyam első száma megjelent: 1889 februárjában.

A Magyarországi Kárpát Egyesület Budapesti Osztálya megalakult 1888. december 28.-án. A megalakulás a MTA Kisfaludy termében történt. Elnök báró Eötvös Lóránd egyetemi tanár, felsőházi tag. Első alelnök Lóczy Lajos műegyetemi tanár, második alelnök, az ügyvivő dr. Téry Ödön miniszteri fogalmazó. Titkár dr. Thirring Gusztáv tanár.

Az első választmányi ülésre – alig egy héten belül – 1889. január 5-én került sor az egyetem fizikai intézetében, báró Eötvös Lóránd elnöke alatt.

EZEN AZ ÜLÉSEN HATÁROZTÁK EL A TURISTÁK LAPJA MEGINDÍTÁSÁT. A választmány 300 Ft-ot szavazott meg. A Budapesti Osztály tagjai illetmény kötetként kapják, más osztály tagjai 2 Ft-ért, míg idegenek 3 Ft-ért. (20–21 oldalak)

Első halottunk – írja a lap – Hunfalvy János és méltatja őt. (28)

Tauscherné Geduly Herminről elismerőleg emlékezik meg a T.L., mint aki fennállt a Mont Blanc-on, és az MFT-ben m a g y a r u l tartott előadást. (29)

A 3. szám bevezető cikke a turistaságról szól Téry Ödön dr. tollából. Ebben a hegy-mászásról is szól, mint a turistaság egyik vállfajáról. (73–78 oldalak)

Marinovich Imre dr.-nak írásában (A Dobogókőn) olvassuk, hogy Téry Ödön 1889 nyarán nevezte el a Dobogókő alatti sziklákat – a felfedező jogán – buzgó titkára tiszteletére Thirring-szikláknak. (139)

Képet közöl a folyóirat a Mátra-toronyról a Kékes tetején, FAVÁZAS alkotmány. (149)

Az MKE rendes közgyűlését Tátra-Füreden tartotta augusztus 4-én, melyen gróf Csáky Albin elnök - vallás és közoktatásügyi miniszter – olvasta fel jelentését. (178–185 oldalak)

Lapzártakor érkezett a hír Dr. Roth Samu haláláról, aki az MKE központi ügyvivő alelnöke volt és 38 évesen Lőcsén elhalálozott. (233)

Berecz Antal az MFT főtitkára az iskolai kirándulásokról tartott előadást, melyben az MKE segíthetne. (281)

A Turisták Lapja az első évben hatszor jelent meg, mégpedig a II., IV., VI., VIII., X., és XI. hónapokban, összesen 304 oldal terjedelemben.

Erdélyi Kárpát Egyesület alakítását tervezik a Királyhágón túli részre. Még pedig úgy, mint az Erdélyrészi Magyar Közművelődési Egyesület, Kárpát osztálya, a kulturegyelet erkölcsi és anyagi támogatása mellett s vele szerves kapcsolatban. A természeti szépségekben s fürdőkben gazdag Erdély ismertetése, az idegenforgalom és turistaság fejlesztése lenne a cél, melyre igen előnyös hatással lehet a vasúti zóna-tarifa is. (171)

Magyarország megyéinek kézi atlasza, tervezte Gönczy Pál, rajzolta Kogutowicz Manó, XI. füzet, Bp. Posner Károly Lajos és fia térképészeti intézete. Egy füzet ára 1 frt 25 kr. A jelen füzet is öt megye tkp-ét tartalmazza, mégpedig: Hunyad, Szabolcs, Szatmár, Torda-Aranyos és Csik. Az eddig megjelent tkp-ek öregbítették a derék vállalat jó hírét, hát még az időközi fejlődés. A tkp-t Kogutowicz Manó rajzolta, kinek, épp oly szép, mint lelkiismeretes munkái már eddig is elismerést arattak. A pontos technikai kivitel pedig a Posner-féle térképészeti intézet érdeme. A megyék egyenként 45x60 cm nagyságú lapokon (1:225 000, 1:227 000, vagy 1:300 000 méretben) hat színnyomással jelennek meg. Bár iskolai célra készültek utazók és turisták is haszonnal forgatják. (217)

Visegrád környékén vadászott Ő Felsége Ferenc József király, szeptember utolsó napjaiban. Mattyók Bence főszolgabírónak ez alkalommal elismerését fejezte ki az utak jó állapota miatt. A vadászat után egy kirándulást tett a 641 m magas Prédikálósziókra. (227)

V217

TURISTÁK LAPJA

FOLYÓIRAT

A TURISTASÁG ÉS HONISMERET TERJESZTÉSÉRE.

SZÜKESZTŐK

DR. TÉRY ÖDÖN,

II. M. K. T. Budapesti Osztályának ügyvivő elnöke.

DR. THIRRING GUSZTAV,

II. M. K. T. Budapesti Osztályának titkára.

KIADJA

A MAGYARORSZAGI KÁRPÁT-EGYESÜLET BUDAPESTI OSZTÁLYA.

I. ÉVFOLYAM

1889

MAGYAR FOLYÓIRATI TÁRSASÁG
KÖNYVTÁRA

21 KEFTEL ÉS 2 TÖRKEFTEL.

A BUDAPESTI OSZTÁLY FÜGGENDFELI ÉS TAGJAINAK JOGYZIKVEL.

M
217

BUDAPEST, 1889

HORN VANSZKY VIKTOR SAJTOJA

A M. T. AKADEMIA ELŐTTÉRÉS.

A

TURISTÁK LAPJA

első évfolyamának

munkatársai.

Buchala J. (Szepes-Remete).

Burány János (Esztergom).

Gróf Csáky Albin.

Dr. Csapodi István.

Ebenspanger János (Felső-Lövő).

Dr. Fanzler Lajos.

Dr. Greisiger Mihály (Szepes-Béla).

Gyuresovec Béla. (Békés).

Hanák Kólos (Gyöngyös).

Hanusz István (Kecskemét).

Gömöri Havas Sándor.

Dr. Herrmann Antal.

Dr. Horváth Jenő.

Dr. Hunfalvy János †.

ifj. Jankó János.

Jász Géza.

Kertscher Sándor (Késmárk).

Kiss József (Pécs).

Kogutowicz Manó.

Kolbenheyer Károly (Bielitz).

Dr. Künstler Ignác (Gyöngyös).

Lóczy Lajos.

Dr. Marinovich Imre.

Dr. Márki Sándor.

Materna Ede (Ilava).

Mihalik József (Liptó-Szt.-Miklós).

Dr. Oláh Gusztáv.

Páter Kálmán (Lőcse).

Dr. Róth Samu (Lőcse) †.

Dr. Schafarzik Ferencz

Scherffel V. Aurél (Felka).

Siegmeth Károly (S.-A.-Ujhely).

Strauch Béla (Felka).

Dr. Szendrei János.

Tahi Antal.

Dr. Téry Ödön.

Dr. Thirring Gusztáv.

id. Tirts Rezső (Selmeczbánya).

Weber Samu (Szepes-Béla).

Weinzierl Jenő (Csobánka).

TARTALMA.

Nagyobb czikkek

	Lap
<i>Burdny János</i> : Esztergomból a Dolgókörre	200
<i>Gróf Csáky Albin</i> : Elnöki jelentés	178
<i>Dr. Csapodi István</i> : Turistaság-e vagy turisztika?	3
<i>Ebenspanger János</i> : A Királykút Vasvármegyében	213
<i>Dr. Fanzler-Buchala</i> : Szepes-Remete (képpel)	155
<i>Dr. Greisiger Mihály</i> : A Magas-Tátra fenyvesei	52
<i>Gyurcsovec Gusztáv</i> : A föld gyomrában. Geológiai kélujazás Selmeczbányán	268
<i>Handk Kolos</i> : Érintkezés	236
<i>Hanusz István</i> : Néhány szó történelmi nevezetességű falink érdekében	271
<i>Dr. Herrmann Antal</i> : A budakeszi Máriakép mondája	15
„ „ Csolánka vidékéről (képpel)	158
<i>Dr. Hunfalvy János</i> : A hegymászásról	33
<i>íjj. Jankó János</i> : Adatok a pomázi szerbek néprajzához	98
„ „ A pomázi Köhegy (képpel)	195
<i>Jász Géza</i> : A Tengerszemcsúcs megmászása	11
„ „ A nógrádi és honti hegyvidék	141
<i>Kiss József</i> : Kirándulás a jakubjani havasra	211
<i>Kolbenheyer Károly</i> : Barlangliget (2 képpel)	260
<i>Dr. Künstler Ignác</i> : Országos turista-kongresszus	78
<i>Lóczy Lajos</i> : A Kopasz Detunátu (2 képpel)	241
<i>Dr. Marinovich Imre</i> : Néhány szó a Magyarországi Kárpát-Egyesület köz- gyűlése alkalmából	125
„ „ Válasz Dr. Róth Samu nyilatkozatára	188
„ „ A Dunagökön (képpel)	137
„ „ Kirándulás a Mátrába (2 képpel)	145
<i>Dr. Márki Sándor</i> : A dubniki opálbánya	263
<i>Materna Ede</i> : Képek a Vág völgyéből. I. Illava és a Vápecz (képpel)	248
<i>Mihalik József</i> : Liptónegye természeti szépségei. I. A deménfalvi völgy	48
„ „ II. A Gyömbér	93
„ „ III. A Csorbai tó (2 képpel)	252
<i>Páter Kálmán</i> : Kirándulás a Gerlachfalvi csúcra	205
<i>Dr. Róth Samu</i> : Pro domo	185

TARTALOM.

	Lap
<i>Dr. Schafarszik Ferencz</i> : Kirándulás a Nagyszálra Vác mellett	89
<i>Strauch Béla</i> : Felka (képpel)	151
<i>Dr. Téry Ödön</i> : Turistaság	73
" <i>Dr. C. A. Scherner †</i> (arezképpel)	130
<i>Dr. Thirring Gusztáv</i> : A Dömörkapú (képpel)	6
" " A szt.-endrei vasút fontossága a turistaság szempontjából	36
" " A Pilis és a Dobogókő (3 képpel s 1 térképpel)	83
" " Budapest környékének közlekedési eszközei (térképpel)	192
" " A Piliti Vaskapú (képpel)	240
" " A térképolvasásról (rajzzal)	131. 239
<i>id. Tirts Rezső</i> : Selmeczbánya környéke. I. Séta a Tanád körül	8
" " II. Föl a Tanádra	90
" " III. Kalvária és Kisblye	204
" " IV. A szt.-antali út és a Százi-hegy	247
Tisztelt Olvasóinkhoz	1
Pomázi vőfélyköszöntő	55
Rajecz-Teplicz és környéke (3 képpel)	43
<i>Dr. Róth Samu †</i>	233
Év végén	234

Hangok a közönség köréből.

<i>Jász Géza</i> : A M. K. E. Budapesti Osztályának feladatairól	16
<i>Dr. Oldh Gusztáv</i> : Állandó tájképkiallítás	66
<i>Mihálik József</i> : A kirándulók zsebkönyvéről	57
<i>Dr. Horváth Jenő</i> : A helynevek megmagyarosításáról	100

Levelezés.

<i>id. Tirts Rezső</i> : Selmeczbányáról	101
<i>Weber Samu</i> : Szepes-Béláról	101

Kirándulók kalauza.

I. A Budapest—Szt.-Endrei vasút mentén	58
II. A Duna jobb partján	103
III. A Duna bal partján	105
IV. A Mátrában (<i>Handk Kolostól</i>)	159

Hivatalos közlemények.

Körlevelek az Osztály tagjaihoz	60, 110. 166
---	--------------

Irodalom.

Dénes Ferencz: Tájékoztató a magy. Kárpátvidéken utazók számára	20
Gerlai, Imendörfer und Sziklay: Von Wien nach Budapest	274
Günzzy-Kogutowicz: Magyarország megyéinek kézi atlasza	217
Hátsek Ignác: Budapesti kirándulási térkép	107
" " Magyarország vasúti térképe	217
Hegyesi Márton: Belényes és vidéke	216
Heksch Alexander: Illustrierter Führer durch die Karpathen	216

TARTALOM

	Lap
Kirándulók Zsebkönyve	19
Kogutowicz Manó: Budapesti turista-térkép	161
Mátra A. M. K. E. Mátra-Osztályának közlönye	217
Magyarországi Kárpát-Egyesület Evkönyve. XVI. évfolyam	109
Mihalik József: Liptó megye őskori telepeiről	110
Pechány Adolf: Kalauz a Vág völgyében	215
„ „ Turista-kirándulások a Kis Fátarában	215
Schwartz Ottó: Szittnyai tájékoztató	109
Siegmethi Karl: Die Ungarischen Ostkarpathen	215
„ „ Von Wien, Budapest und Oderberg in die Hohe Tatra	274
„ „ Von Oderberg nach Budapest	274
„ „ À travers la Hongrie	274
Sziklay János: Balatonvidéki kalauz	165
„ „ A Balaton	274

Egyesületi hírek.

A Magyarországi Kárpát-Egyesület Budapesti Osztálya

Alakuló közgyűlés 1888. december 28-án	20
Választmányi ülés 1889. január 5-én	21
„ „ „ márczius 7-én	61
„ „ „ április 4-én	113
„ „ „ május 28-án	114
„ „ „ szeptember 19-én	217
„ „ „ november 7-én	275
Amateur-fotografiai kiállítás	124, 277
Kirándulások	117, 166
Tagok száma	166
Tagok névsora	289

Magyarországi Kárpát-Egyesület:

Központ	22, 63, 117, 167, 278
Kögyűlés 1889. augusztus 4-én	220
Múzeumi bizottság	167
Iglói Osztály	117, 280
Keleti Kárpátok Osztálya	23, 65, 167, 225
Liptó megyei Osztály	23
Magura-Javorinai Osztály	23
Mátra-Osztály	23, 65, 117, 225
Sziléziai Osztály	24, 65
Szittnya-Osztály	24, 65, 117, 168, 226, 280
Tátra-Osztály	25, 168, 281
Vasvármegyei Osztály	26, 65, 119, 168
A Magyarországi Kárpát-Egyesület tagjainak száma	64

Egyéb hasznos egyesületek:

Felkai Tatra-Múzeum	26, 172
Magyarországi néprajzi társaság	27
Országos Széchenyi-Egyesület	27

TARTALOM.

	Lap
Balaton-Egylet	120
Budapest-hegyvidéki turista-egylet	171
Erdélyi Kárpát-Egylet	171
Bihari Kárpát-Egyesület	171
Tátrnaijai háziiparegyesület	282
<i>Külföldi egyesületek:</i>	
Deutscher und Oesterreichischer Alpenverein	27, 226
Oesterreichischer Alpen-Club	28
Oesterreichischer Touristen-Club	284
Steirischer Gebirgsverein	284
Club Alpino Italiano	27

Kulömfélék.

	Lap
<i>1. Személyi hírek.</i>	
Első halottunk (Hunfalvy János)	28
Husz apó †	29
Péchy Antal	29
Baró Eötvös Loránd	120
Lúczy Lajos	173
I. Ferencz József király	227
Károly Lajos főherceg	227
Ocskovszky Vilmos	228
<i>2. Hírek a turistaszó köréből.</i>	
Téli hegymászások	29
Nók a Mont-Blanc	29
Bécsi turisták kirándulása Vasvár- megyébe	173
Menedékházak az Alpokban	174
Intézkedések a hegymászókak érhető szerencsétlenségek elkerülésére	175
Az aggteleki harlang	228
Menedékházak látogatottsága	228
A szent-endrei Dömörkapu	284
A Sziitnya látogatottsága	285
<i>3. Tudományos hírek.</i>	
Hegycúcsokról felvett fényképek	29
A jégárak mozgásairól	30
<i>4. Közlekedés és idegenek forgalma.</i>	
A lipótlmezei vasút	30
Új helyi érdekű vasút (Pilin-Caaba)	30
Az észak-keleti vasút	30
Bélai barlangliget látogatottsága 1888-ban	31
Dobsinai jégbarlang látogatottsága	31
Magyarország a világforgalomban	31
A szt.-endrei vasút mentén	67
Budapest-pécsi vasút államosítása	68
Mátra-Füred	68
Idegenek forgalmának emelése Ausztriában	69
Magas fekvésű posta- és táviró-híva- talok forgalma	69
Laszlovsky-liget	121
Svábhegyi fogaskerekű vasút forgalma 1875—1887	121
Poprád-késmárki vasút	122
Új fürdő a Szepességen	122
Zóna-tarifa	229
A főváros idegenforgalma	229
A budapesti körvasút	230
Szt.-endrei h. érd. vasút bevezetése	230
Előmunkálai engedély	285
Közúti vaspálya	285
Barlangliget látogatása 1889-ben	285
<i>5. Vegyes.</i>	
Jász Géza felolvasása	31
Schweizer Alpen-Club	69
Casseli vadászati és sport-kiállítás	69
Az idő meghatározása térkép segit- ségével	175
Emléktábla Hunfalvy Ján. szülőházán	176
A hegyi betegségről	286
Szeszes italok élvezete hegymászások alkalmával	287
<i>Kérdések és feleletek.</i>	31, 69, 122
<i>Nyilvános nyugtató</i>	71, 230, 288

Magyar nők utazásai

Dr. Márki Sándor 68 oldalas cikkének részlete:

Magyar nők Svájc nem egy hegyóriására mentek föl; s ha a jegeseken túl jutva, a férfiú is büszke önérzettel tekint le a lábainál elterjedő hegyóriásokra, bizonyosan még több joguk volt a nőknek, hogy sikerük örömmel töltse el keblöket.

Élükön Tauscherné Geduly Hermina áll, ki egymásután kereste föl az Ortlert, Tyrol és Svájc legnevezetesebb 3000 méternél magasabb 50 hegycsúcsát a híres suldeni vezető, Dangl Péter útmutatásai, vagy kalauzolása szerint. Edzettségét mutatja, hogy 3200 m. magasságban egyszer a Zinal-Rothhornnál baj nélkül tölthetett egy éjt szabad ég alatt. Mirafiori gróf, Victor Emanuel fia, meghíván őt atyja vadászelkeinek meglátogatására, elhatározta, hogy ezúttal Olaszország, vagyis délfelől keresi föl az európai hegyek királyát, a Mont-Blancot. 1881. július 27-én indult ki Villeneuveből a Savara hegyi patak mentén fölfelé a Grand Paradis-hoz. A Val-Savarenche végén levő Pontnál kellemes pásztorkunyhóban töltötték az éjt s másnap már reggeli 3 órakor útra készen álltak. Nagynehezen, körülbelül 3 órai gyaloglás után értek el a Glacier de Montandenihez, mely egészen a Grand Paradis ormáig terjed. Bámuló csodálattól áthatva kulcsolta össze kezeit, midőn magára az oromra is fölért. Kilátásának fénypontja a páratlan szépségű Weisshorn volt, melyet ő a szellemi nemesség typosának nevez: „kizárólag szépségi vonal, teljes összhang, semmi szabálytalanság, semmi közönséges”. Éjjel a montandeni kunyhóknál háltak meg. Másnap alig várta már, hogy Aostába érjen, úgy vonzotta magához a Mont-Blanc, mely visszatértökben vakító fényben állt előtte. Július 30-án értek Courmayeurbe, melynek kopár, színtelen vidéke kissé kiábrándította. A Mont-Blancból sem láttak sokat, mert nagy részét eltakarta a Mont Chétif. Villámlás, zápor egyideig akadályozták fölmenetüket. Végre augusztus 3-án férje s tyroli vezetőinek kíséretében indult meg az Allée Blanche ösvényein, s egészen elragadta e jégből és sziklából álló hatalmas gát, mely „vállain Európa tetőpontját emeli”. Az éjt az Aiguille Grisei deszkakunyhójában töltötték, még pedig nyomorúságosan. Augusztus 4-én jegeseken, egymásra hajló veszélyes sziklákon, lerohanó szikladarabok által való összezúzatásnak kitéve folytatták útjokat fölfelé. 12 órai vándorlás után este 5-kor értek a Mont-Blanc ormára, melyen 3 köztársaság, Franciaország, Svájc és Észak-Amerika zászlait lengette a szél.

A bátor asszony 4810 méternyi magasságban a legmagasabb ponton állt, melyre magyar nő idáig eljutott.

Az éjszaki oldal hóhajlatain szállt le onnan, lámpavilágnál, a grands Muletig s másnap a Bosson-jeges hasadékein s erdőkön és réteken át Chamonixba. Kirándulását, mely maga is figyelmet keltett, igen szellemesen és kedvesen beszélte el a „Földrajzi Közlemények”-ben. (1882. 218–232. 1. Utazásom a Mont-Blancra.)

A vezetők irodájában, Chamonixban őrzött könyv szerint 1809-től 1887. aug. 31-ig összesen 1050-en mászták meg a Mont-Blancot, köztük 61 nő s ezek közt 32 angol, 15 francia, 4 orosz, 3 amerikai, 2 svájci s 1-1 porosz, dán, osztrák és magyar.

Geduly Hermina érdemét a magyar turistaság történetében ehhez képest kell méltatnunk.

Újabb időben, mint szerencsés hegymászó, Nagy Béla genfi tanár neje, Gérard Anna keltett figyelmet, ki minden nő között először jutott fel a 3975 méter magas Viescherhornra, mely az Aletschhorn és Finsteraarhorn közt emelkedik. A föl- és lemenetel 1888. aug. 31-én viharos, ködös időben 14 órát vett igénybe.

Mindez adatok dicsőségére válnak a magyar turistaságnak. Természetes azonban, hogy a legtöbb nő kevesebb élvezetet talál a hegyóriások fölséges csendében, mint a világvárosok kábító zajában.

.....

Összesen tehát körülbelül negyven magyar utazónőről emlékeztem meg e vázlatokban s húsz olyanról, ki irodalmi emléket is emelt útjának. Más országokhoz képest e szám elenyészőleg csekély ugyan, azonban így is nagyobb, mint mielőtt a dicsőült H u n f a l v y János ösztönzésére e munkához kezdve, magam is reméltem. De sorozatom teljességével sem mernék dicsekedni. Annyi mégis csak kitűnik belőle, hogy van már némi múltja a magyar nők turistaságának. S hogy jövője legyen, annak egyik biztosítéka volna, ha hölgyeink tömegesebben lépnének be a földrajzi társulatba s a Kárpát-egyesületbe. (116. oldal)

***

Ararát

Az Ararát hegycsúcsát mászta meg a múlt nyáron Markow Jenő. Társaival 13.000 láb magasságban töltötte el az éjt s másnap reggel 5 órakor indulva el, délután 2 óra tájban érték el az 5171 méter magasságban fekvő csúcst. Itt 5 láb magas kőgúlát állítottak fel, melyet a hegy aljáról távcsővel észre lehet venni. A benszülöttek különben még most sem hiszik a „szent hegy” megmászását, mivel ősrégi hit náluk, hogy ily szentségtörés lehetetlen. Ugyancsak a hegyen érclemezes termometert is helyezett el Markow a szentpétervári földrajzi társaság megbízásából. (166. oldal)

***

Andok

A „Gazette Geographique” szerint az Andes hegység különböző pontjain eszközölt mérések azt mutatják, hogy a hegység magassága csökken. Quito városa, mely 1745-ben 3197 méter magasságban volt a tenger színe felett, 1803-ban 3190, 1831-ben 3189, 1867-ben már csak 3173 méter magasságot mutatott és így 122 év alatt 27 méterrel csökkent. A Pic Pichnika magassága ugyanezen idő alatt 73 méterrel lett kisebb és kráterje a legutóbbi 25 év alatt 141 méterrel süllyedt. Antisana kráterje 64 év múlva 41 méterrel alacsonyabbnak találtatott a tenger színe felett, mint előbb. (209. old.)

***

Teleki Samu gróf

A Basszo Narok tóról, melyet Teleki gróf fedezett fel, a Petermann-féle füzetek azt állítják, hogy valószínűleg ugyanaz a Borelli által említett Szambara tóval, melybe az Omo ömlik, avagy az éjszaki Galla vidékek kutatója által többször említett Baro tóval, a melyről azt állították, hogy innét eredne a Szobat, a Nilus egyik mellékfolyója. Igaz ugyan, hogy Teleki nem látott a tóból kifolyó vizet, de az éjszaknyugati partot nem is járta be és nagyon valószínű átalában, hogy a Basszo Narok tó vidéke már a Nílushoz tartozik. Mindenesetre tény, hogy ezt a tavat az összes utazók közül először Teleki látta személyesen. (328. oldal)

***

Kilimandzsáró

A Kilimandszáró havast a folyó év október havában végre sikerült teljesen megmásznia dr. Meyer Jánosnak, ki most e célból tett harmadik expedíciójára Purtscheller tanár kíséretében szeptember 18-án érkezett Tavetába. Valószínű, hogy a szerencsés utazó visszatérése előtt még a Keniavidék kevésbé ismert részeit is meglátogatja. (606. oldal)

* * *

A leggyorsabb út Újzeelandból Angliába

A jelen év tavaszán „Arava” nevű angol posta gőzös Aucklandből Plymouthba menve az óriási utat 36 nap, 11 óra és 48 perc alatt tette meg, de mivel útközben Rióban és Tenerifánál megállott, a valódi utazás csak 34 napba, 23 órába s 18 percbe került (379. oldal)

* * *

Tűzokádó hegy Ausztrália bensejében

Kihalt vulkánokat már eddig is ismertek az ausztráliai szárazföldön, de működésben lévőről csak a múlt év végén hozott először hírt egy lovas rendőr, kit hivatalos útja egy a szárazföld bensejében Dél ausztrália és Nyugatausztrália érintkezéséhez közel fekvő Amadeus nevű tóhoz vezetett és innen egy távol fekvő hegyről állandóan füstöt látott felszállani. Kevéssel ezután megerősítette ezt a hírt Lindsay Dávid ismert utazó, ki a múlt évben december végén érkezett meg Adelaideba hosszas belföldi tartózkodás után. Maga ugyan nem látta a tűzokádó hegyet, de a benszülöttektől mindenütt hallotta, hogy ez a hegy folytonosan tüzet, homokot és köveket dob ki. Jellemző, hogy a benszülöttek nem szívesen beszéltek a tárgyról és azt is mondták: It is not good, we black fellow not make it (nem jó dolog, de mi feketék nem csináltuk.) (378. oldal)

* * *

Új Robinzonok

Még 1858-ban eltűnt egy amerikai hajó, a Green kapitány által vezetett „Confederation”, mely New-Yorkból indult útnak Ausztráliába. A hajón 16 egyén volt, köztük 2 nő. Most tudták meg csak, hogy a hajó elsüllyedt, de a rajta levő emberek 40 napi száraz kóborlás után a Csendes óceánon egy Ojee nevű korálszigetre menekültek. A sziget lakatlan volt, de vadállat, hal, gyümölcs és víz nagy mennyiségben van. 1862-ben egy hajó közel jött a szigethez és ekkor 8 ember egy csónakon a hajó felé tartott, de a tengerbe fult. Most már csak 2 férfi, egyik maga Green kapitány és a két nő maradtak a szigeten. Jelenleg a lakosság 12 főből áll, boldogan és megelégedetten élnek, csak ruházatban van hiányuk. (64. oldal)

* * *

Nansen

Nansen és társai máj. 21-én tértek vissza Koppenhágába. Híres útjuk Grönlandon át 1888. júl. 17-én kezdődött a Sermilik fjordnál, bár a jögzátonyon át csak júl. 29-én jutottak partra Anoretoknál, honnan ismét csónakon mentek Umivikba. Aug. 15-én kezdték meg a nagy utat, kezdetben éjszaknyugati, majd nyugat délnyugati irányban s 3300 méter magasságú megfagyott óceánhoz hasonló nyergen 14 napon át menve (–50 °C hidegben) szept. 19-én látták meg legelőször a parti hegységet s oct. 12-én értek Godhaabba. Az óriási belföldi jeget Nansen 1600–1900 méternyi magasnak tartja. A merész utazó később még éjszakibb részen, Grönland legszélesebb területén akar átmenni. A híres utazás leírása már munkában van. (373. oldal)

* * *

Déchy Mór

Déchy Mór kaukázusi fényképei közül többet mutat be a londoni „Graphic” nevű híres angol képes lap Freshfield Douglas által írt hosszabb tanulmány kapcsán. Freshfield felemlíti azt is, hogy Déchy a Kaukázus különböző részeiben négy ízben tett utazásáról közelebb részletes művet fog kiadni. (559. oldal)

* * *

Mi a neve a Föld legmagasabb hegyének?

A londoni földrajzi társaságban hosszas vita fejlődött ki azon név fölött, mely a Föld legmagasabb hegyét jogszerint megilleti. A 29,000 láb magas havas, melyet a Föld legmagasabb hegyének tartanak, miként ismeretes Nepál-ban fekszik a Kosi forrásvidékén, közel Szikkim határához. Ezen vidék csúcsait annak idején angol területről mérték meg, s ez alkalommal kitűnt, hogy a 15. számú a többieket mind felülmúlja. Miután a hegyóriásnak honos neve nem volt kipuhatolható, Walker mérnökkari tábornok felfedezői jogánál fogva, elődjének nevéből *Mount Everest*-nek keresztelte el. Alig tette azonban ezen nevet közzé (1856), midőn a nepali angol residens, Mr. Hodgson kinyilvánítja, miszerint a hegyet jól ismeri, s az már régóta viseli a Debadhunga („az istenek lakhelye”) nevet. – Négy évvel később adták ki a Schlagintweit testvérek művük második kötetét, s a csúcstak Gauriszankar nevet adtak („a Zanker [Ziva] fénylő jegyese”) s egyúttal azon tapasztalásukat közölték, hogy a tibetiek Singopamerinak nevezik. A térképeken csak két név lett használatos, *Mount Everest* és *Gauriszankar*, és a vita főleg a körül forgott, vajjon a *Schlagintweit* testvérek által látott csúcst, melyet ők 29,190 láb magasnak találtak, azonos-e az angol felmérések 15. számújával, vagy nem? Egyezségre nem juthattak, mert Walker tábornok szilárdul ragaszkodott az *Everest* névhez. Mindamellett igen valószínű, hogy mind Hodgsonnak, mind pedig *Schlagintweit*eknek igazuk van. Az egész hegy csoportot *Devadhunganak* nevezik ellentétben a tulajdonképeni *Himalayával* s a legmagasabb csúcst viseli a *Gauriszankar* nevet. Szomszédja *Kailu* (27,799 láb) csak kevésbé alacsonyabb s így a *Gauriszankar* elföldi északi India nagyobb része előtt.

A Földnek magasságra második csúcsa a *Kancshandzsinga* (28,156 láb) ugyan nem messze fekszik a *Gauriszankar*tól, de mégis egészen más csoporthoz tartozik, mely a *Devadhunga*-tól az *Arun* mély bevágása által van elválasztva. A többször felmerült állítás, miszerint a tibeti határon belül még magasabb csúcsok is, – 30,000 és több láb – volnának, mindeddig nem lett igazolva. (207. oldal)

Antal Berecz

FÖLDRAJZI KÖZLEMÉNYEK.

SZERKESZTI

BERECZ ANTAL,

a magyar földrajzi társaság főtitkára.

✦ ✦ TIZENHETEDIK KÖTET. ✦ ✦

BUDAPEST, 1889.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADEMIA PÁRTFOGÁSA MELLETT
KIADJA A MAGYAR FÖLDRAJZI TÁRSASÁG.

BULLETIN

DE LA

SOCIÉTÉ HONGROISE DE GÉOGRAPHIE

REDIGÉ PAR ANTOINE BERECZ SECRÉTAIRE GÉNÉRAL.

Tome XVII.

Chaque numéro du bulletin contient un Abrégé, dans lequel les principaux articles seront publiés soit en abrégé, soit en traduction complète en langue française, ou allemande, ou anglaise, ou italienne.

TARTALOM.

<i>Berecz Antal</i> : Iskolai kirándulások a földrajzi oktatás szempontjából	508
<i>Csirik Lajos</i> : Andorra völgyében	23
<i>Dr. Csirbusz Géza</i> : A tengerek történelme	400
<i>Déchy Mór</i> : A nemzetközi földrajzi kongresszus Párisban 1889-ben	513
<i>Hanus István</i> : A Duna	1
— — Világbirodalmak alakulás-kérdése	385
<i>Ifj. Jankó János</i> : A Száhel partjain	454
— — Makedónia és Ó-Szerbia	416
— — Tóth Ferencz utazása Egyiptomban 1771-ben	329
<i>Laukó Albert</i> : A földrajzi elnevezések jelentése	497
<i>Legesó Viktor</i> : Przewalszkij negyedik utazása Közép-Ázsiában	11
<i>Dr. Márki Sándor</i> : Hunfalvy János	65
— — Magyar nők utazásai	89
<i>Dr. Pápai Károly</i> : Jelentése szibériai útjáról	421
— — Észak-Szibériából	561
<i>Reményi Antal</i> : Nyugat-Afrika és az Albatros utazása	344
<i>Dr. Szédeczky Lajos</i> : Berzeviczy Albert utazásai	286
<i>Téglás Gábor</i> : A Peutinger-tábla egyik dácziai Állomásának, Blandianának meghatározása	449
<i>Telkes Simon</i> : Finországi számokban	185
— — Bosznia-Hercegovina lakóhelyei és népessége	579
<i>Órge Iyadcz</i> : Khina földrajzi, népismei és vallási tekintetben	169
<i>Vámbéry Ármin</i> : Elnöki beszéd	34
<i>Xántus János</i> : Nyugati Mexikóról	217
Lésseps a Panama-csatornáról	28
A német geographusok VIII. nagygyűléséből	513
Nansen útja Grönlandon keresztül	426
Stanley útja Emin pasához	372

Társasági ügyek.

Köszöntés	50
Felolvasó ülések	164, 194, 195, 556, 584
Választmányi ülés	49, 50, 163, 194, 554, 584
Titkári jelentés a társaság 1888. évi működéséről	44
Jelentés a könyv- és térképtár 1888. évi gyarapodásáról	46
Kimutatás a társaság 1888. évi bevételei és kiadásairól	47
Költség előirányzat 1889-re	48
A társaság vagyonállása 1888. év végén	49
Részvénytulajdonosok Hunfalvy János elhunytá alkalmából	82

Könyvészet.

I. Magyar művek.

Hartek Lajos: Esztergomi és vidéke	338
Idéngi István: Bács-Bodrog vármegye Földrajzi és történelmi helynévtára	368
Kogutovics Munda: Budapesti turista térkép	377
Magyar faj és művelődés eredete	371
Politicko i suđenno razdijeljenja kraljevina Horvatske i Slavonije	431
Staub Móricz és Schächter Miksa: A magyar orvosok és természetvizsgálók Tátrafüreden tartott XXIV. vándorgyűlésének tört. vázlata és munkálatai	157
Sziklay János: Balatonvidéki kalauz	369
Turisták Lapja	158
Vajda Viktor: A Grande Chartreuse és a kartauziak	324

II. Külföldi művek.

Andree R.: Ethnographische Parallelen und Vergleiche	439
--	-----

Henck J.: Reise S. M. Schifferl Albatros nach Südamerika etc	159
Hognarsky Krümmel: Handbuch der Oceanographie	325
Die Erde zu Karten und Bildern	191
Hofbauer W.: Bergwerks-Geographie des Kaiserthums Oesterreich	424
Krauss F.: Die nordöstliche Steiermark	369
Leischek E.: Geograph. Repertitions- und Zeichen-Atlas	32
Meissner G.: Les grands voyageurs de notre siècle	459
Oppel A. és Ludwig A.: Geographische Bildertafeln	34, 158
Penck: Die Vertheilung des Luftdruckes in Mittel- u. Südeuropa	326
Rosowitz Th.: Bornio	189
Ratzel F.: Völkerkunde	31
Soyka dr.: Die Schwankungen des Grundwassers	327
Staudinger P.: Im Herzen der Hausaländer	161
Troian M.: Leben auf dem Mississippi	33

Rövid közlemények.

I. Expedíciók.

Izland sziget	53
Grönlandon először ment át (Nansen)	53
A Tapajos folyó	54
Perutól az Amazon vidékéig	54
Az új kelet-afrikai brit-társaság	54
Arnol skót missziárius	55
A Szahara algéri részében	55
A Tian-San hegység	55
A Mekong folyó	56
Tenasserim	56
Új Guinea	56
Grönland nyugati partjain	165
Florida	165

Az Ararat hegycsúcsa	166
A Sajan hegység	167
Wissmann kapitány	167
A Lukuga folyó kikutatása	167
Dr. Schweinfurth	168
A Pamir hegység	168
Gr. Teleki Samu kutatásai Afrikában	196
Új sarkexpedíció	199
A Veni folyó kikutatása	199
Alaszka	371
A felső Niger vidékéről	371
Dr. Seeland Miklós	371
Marokko gazdasági kikutatása	373
A Baringo tó	373
Nansen	373

Az indiai archipelagus	340	Viktoria ausztráliai gyarmat	595
Közép-Ázsia	340	Melléklet	596
A Timan hegység	340	Tenyészállatok a földgömbön	596
Tibet khinai határa	340	Hollandia nagy városai	506
Újguinea legnagyobb hegy-csoportja	341		
Labre Antal	341		
Gahun hálói vidéke	342	IV. Ethnographia.	
Francia Guiana	342	Coahuila állam	58
Madagaszkár déli része	343	A japáni népélet	60
Dr. Winkelmann a Kaukázusban	343	Az eszkimókról	60
Tibeti expedíció	356	Az ausztráliai benszültetek	574
Grombesavszky	358	A szemita típus elváltozása	597
Spitzberga	358	Szikalalakók Mexikó északi részén	598
Délkeleti Afrika	358		
Orosz tudom. expedíciók 1859-ben	387	V. Végleges.	
Izland szigetén	389	Változások Chile flórájában	61
A Owen-Stanley	389	A buchtormai völgy harmadkori flórája	62
II. Statistika.		Afrika ismeretlen vidékei	63
Sz.-Pétervári népszámlálás	57	Ensis pász	64
Anglia vagyona	57	Új Robinsonok	64
Közp. állam	57	Szibériai vasut	209
Délafrika	57	Délamerikán keresztül	209
Afrika középmagassága	58	Az Andes süllyedése	209
Japán népessége	58	A Kilima-Ndsáro	210
Németország városai	200	A Kongó-vasut	210, 448
Svájci népszámlálás	200	A Philippini szigetek	211
Községek névváltoztatása	203	Az egyetemi földrajzi tanszékek	211
John Murray	205	Gregory T.	211
Mi a neve a Föld legmagasabb hegyének?	207	A Nyassza tó	211
Gletserek előnyomulása	208	Madárfészek szigetek	212
Új-Zeeland népessége	209	Madagaszkár szigetén	212
Horvát-Szlavonország népességének sűrűsége	275	A Karun folyó megnyitása	213
Ausztrália	376	Új kábel a Csendes tengerben	213
A délamerikai államok területi viszonyai	377	A Krakatau 1583-iki kitörése	214
A görögországi vasutak	377	A Vitu tartomány	214
A bukovinai zsidók	377	Japán északi része	214
Sziam népessége	378	Angol mű Erdélyről	215
A magyar állam köz- és vasutai és ármentesítő társulatai	445	Ismeretlen sziget felfedezése	215
Az argentinai köztársaság	558	Nagy köszöntelepek Németországban	215
Az osztrák tengerparl nemzetiségi viszonyai	590	Geographusok nagygyűlései	216
Oroszország statisztikája	591	A Zambezi forrása	327
Európa erdőgazdasága	597	A Földközi tenger partvidéke	328
		A Hasszo-Narok tóról	328
		Tűzkádó hegy Ausztrália hegyes részén	378
		Nagyszerű vízesés	378

Tengeralatti táviró huzal	379	Oroszországban a leghosszabb alagút	600
A Suvarov szigetek	379	Középázsia gyarmatosítása	600
A leggyorsabb út Újzeelandhól		Vasut Hátsó-Indiában	601
Angliába	379	Turkmen	602
I j transzkontinentális vasútlak		A Nyassza tó vidékén	602
Amerikában	379	Az olaszok afrikai gyarmata	603
I jabb vizsgálódások a Gólfáram		Dzsisz Károl	603
felől	380	A Biszagosz szigetekről	604
A Krakataoról	381	Nagy vasuti vonal Dél-Afrikában	605
Az afrikai nagy tavak vidéke	382	Kéjutazások Afrikába	605
Új Guinea	384	A Milanji hegység	605
Az Indiai óceánról	448	A Kilimandsaró	606
Déchy Mór	559	Oregon állam éghajlati viszonyairól	606
Schickert a szerhekről	559	Angra Pequena vidékéről	606
Órási glóbus a párisi világkiállításon	560	A szárazföld átlagos magasságáról	607
A magyar földrajzi terminusok	599	A méterrendszer használatának elterjedéséről	608

TAGJAINK MAGASHEGYI TÚRÁI

NÉV SZERINTI ÖSSZESÍTÉS

Babcsán Gábor (29)	M.-Tátra, Alpok, Himalája
Balog Géza (34)	Kis-Fátra, Tien-san
Barczikay Péter (28)	Kaukázus
Benke Magda (70)	M.-Tátra, Alpok
Csíkos József (35)	Kis-Fátra
Dura Lajos (54)	Kaukázus
Gábrriel András dr. (67)	Alpok
Juhász Árpád (54)	Himalája
Kiszely György (35)	M.-Tátra, Alpok, Cseh-Óriáshegység, Skócia, USA
Kunos Gábor (34)	Kis-Fátra, Tien-san
Leél-Össy Szabolcs (29)	Kis-Fátra
Mályi József (29)	Tien-san
Mari László (27)	Sinai-félsziget
Megyeri István (33)	Kaukázus
Nádasdi Oszkár (23)	M.-Tátra, Alpok, Dolomitok, Elbai homokkö-
	-hegység
Nagy Sándor dr. (39)	Kis-Fátra
Nemerkényi Antal dr. (37)	Sinai-félsziget
Ozsváth Attila (33)	Alpok, Skócia, Himalája
Pajor István (51)	Kis-Fátra
Puskás Elemér dr. (78)	Alpok
Radnóti Sándor (47)	M.-Tátra, Ny.-Tátra, Nagy-Fátra, Rila, Alpok
Sibalszky Zoltán dr. (63)	USA
Siklós György (70)	M.-Tátra
Singer János (28)	Alpok, Himalája
Szendrő Szabolcs (43)	M.-Tátra, Alpok, Himalája
Tolnai István (28)	Kis-Fátra
Toman Miklós (22)	Alpok, Dolomitok
Vasváry Kinga (26)	Sinai-félsziget
Vörös László (38)	M.-Tátra, Kis-Fátra, Fogarasi-havasok, Tien-san

ADATLAP

az MFT tagok 1990. évi magashegyi túráiról

Hegység, ill. hegycsoport:

Név:

vezető, résztvevő
(megfelelőt aláhúzni)

Lakcím:

Telefon lakáson:

munkahelyen:

Túratársak:

A túrához fűzött esetleges észrevételek:

Kelt:

.....
aláírás

... és KITÖLTÉSE

A túrajelentések feldolgozása minden évben sok munkát kíván a Beszámoló szerkesztőitől. E munka jelentősen egyszerűsödik, ha a túrajelentések egységes formában készülnek. Bemutatjuk a jelentéshez használatos adatlapot és kitöltési szempontjait.

A túrajelentést legegyszerűbb közvetlenül a túra után elkészíteni. Aki túrázik, rögtön jelentheti is. A végső beküldési határidő minden évben

november 30.

Az ADATLAP kitöltésének szempontjai:

- magashegyi túrának számít az önerőből végrehajtott 1500 m feletti, vagy ennél alacsonyabb magasságú, de jelentős vagy érdekes túra, pl. homokkő mászások.
- a BESZÁMOLÓ célja, hogy lehetőleg teljes képet adjon tagjaink magashegyi túráiról. Ezért a nem tagokat m.v. (mint vendég) megjelöléssel kell szerepeltetni. Házastárs és gyermek tagnak számít.
- A jelentés formája napló, tehát tartalmaznia kell a dátumot, a gyaloglás indulási helyét (odáig a közlekedési eszközt), útvonalát, végpontját, magassági adatokat, lehetőleg nehézségi fok és kalauz megjelöléssel.
- Minden hegység túráit külön adatlapon kérjük a minta szerinti formában,
- gépelt anyagot várunk, az idegen nyelv ékezetekinek pótlásával,
- ha több tagtársunk közös túrán vett részt, kérjük egyeztessék, ki az az egy, aki mindnyájuk nevében jelent.

A szerkesztési munkát megkönnyíti, ha a túrajelentés az alábbi minta szerint készül:

MAGAS TÁTRA

Kiss Péter

Nagy Pál

VIII.4. Tarajkáról Sziléziai ház-Karcsmar folyosó–Gerlachfalvi csúcs (2663 m)

VIII.5. Batizfalvi próba–Sziléziai ház
(Komarnicki '78, 159, E II⁺, és 159. G I–II)

BERNI ALPOK

Kiss Péter

Nagy Pál

Horváth József mv.

Csaba János mv.

VIII.29.

Eiger állomásig hegyi vasút, Eiger Ny-i fal–Eiger csúcs
(3970 m) és vissza, az állomáson bivak.
(dr.H.Dübi: Berner Alpen 162. út)

MAGAS-TÁTRA
(Vysoké Tatry)

Babcsán Gábor
Nádasdi Oszkár
Szendrő Szabolcs
és 2 fő

- I.16. Lysa Polana – hegymászó tábor (bivak)
I.17. Cseh-tavi vízesés (70–90°)
I.18. Kacsa-völgyi vízesés (60–70°) – Lengyel-nyereg – Sziléziai ház
VIII.25. Sárkány-fal Puskás platni VI*, Kyvala-Zeitler út VII–
VIII.26. Keleti-Vaskapu-csúcs D-i fal, Kyvala-Zeitler út VII.

Benke Magda
Siklós György

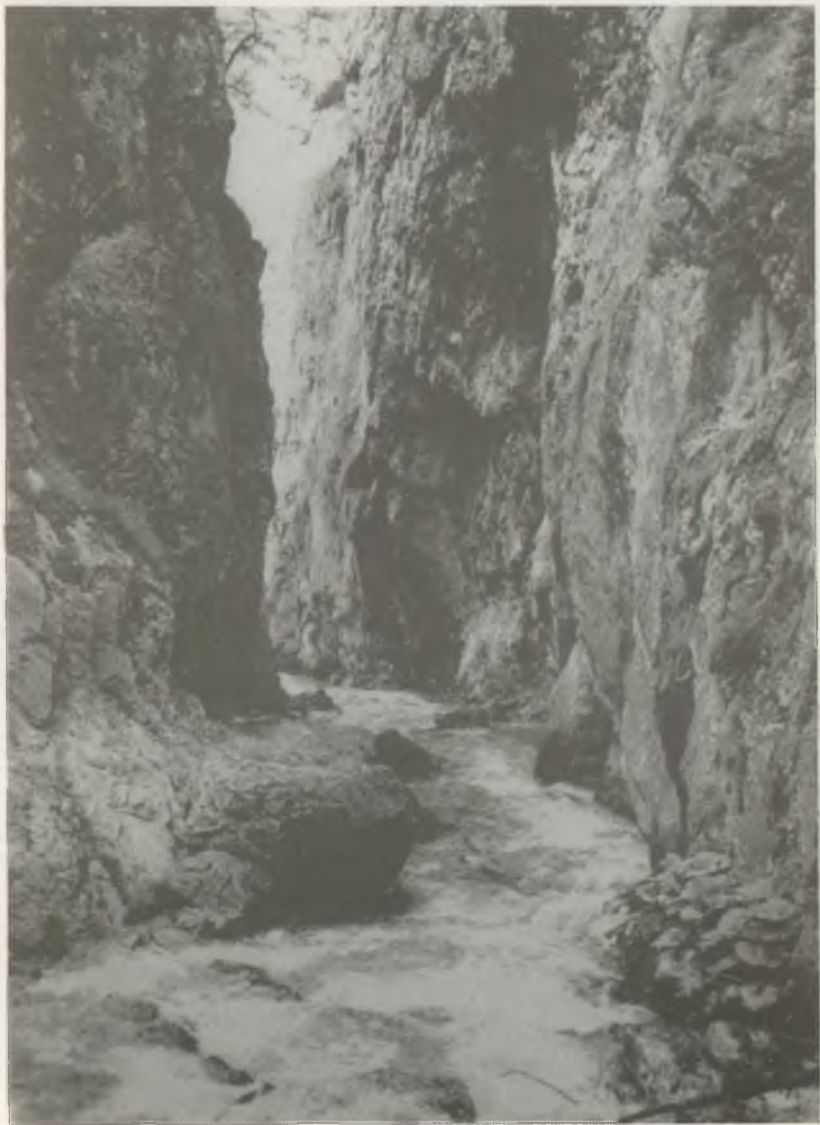
- IX.2. Csorba-tó – felvonóval a Szoliszkó alatti ház (1830 m) – Furkota-hágó
– Triumetal (2431 m) – Mlinica-völgy – Csorba-tó
IX.6. Tarajka – Sziléziai ház – magistrale – Batizfalvi-tó (1879 m) – Oszterva
– Poprádi-tó – Csorba-tó

Kiszely György
és 2 fő

- VII.16. Lomnici-csúcs D-i fal, Smid út VI. A2

Radnóti Sándor

- IX.30. Poprádi-tavi mh. – Poprádi-tó – Békás-tavi-katlan (friss hóban) – Tengerszem-csúcs (2503 m) – Nagy-Hincó-tó (hóviharban) – Koprova-hágó –
– Koprova-csúcs (2370 m) – Nagy-Hincó-tó – Poprádi-tó
(Egy túratárssal)
X.1. Poprádi-tó – Oszterva-nyereg (hóviharban) – Klin – Batizfalvi-tó – Oszterva – Poprádi-tó
(két túratárssal)
X.2. Poprádi-tó – Nagy-Hincó-tó – Koprova-hágó (friss hóban) – Hlinszka-völgy – Koprova-völgy – Závory, (1879 m) – Tichá-völgy – Podbanszkó
(Egyedül)
X.3. Poprádi-tó – Csorba-tó – Krivánra menet a kék és zöld jelzés találkozása
fölött, hóvihar miatt vissza – Jamszkó-tó – Csorba-tó – Poprádi-tó
(Egyedül)

PROSZÉKI VÖLGY, SZLOVÁKIÁBAN

(Fekete Antal)

NAGY-CHOČ GERINCE, SZLOVÁKIÁBAN

(Fekete Antal)

Vörös László
Vörös Lászlóné
Vörös Viola (12 éves)
Vörös Botond (10 éves)

- IV.2. Tarajka – Veverkov-vízesés – Ótátrafüred
IV.4. Kőpataki-tó – Nálepku mh. – Tarpataki-vízesés – Tátralomnic
IV.7. Csorba-tó – Szoliszko mh. – Furkota-völgy – Csorba-tó

NYUGATI-TÁTRA (Zapadné Tatry, Roháč)

Radnóti Sándor
és 1 fő

- VIII.6. Bobrovecka vapenica (730 m) – Babky (1566 m) – Ostra (1763 m) – sedlo Priehyba (1640 m) – Sivy (1805 m) – sedlo Palenica (1570 m) – Bobrovecka-völgyben sátrazás (kb. 1530 m-en)
VIII.7. Bobrovecka-völgy – Palenica – Zuberec (1746 m) – Brestova (1902 m) – Salatin (2047 m) – Spalena (2083 m) – Pachola (2166 m) – Banikovske s. (2045 m) – Banikov (2178 m) – Prislop (2145 m) – Banikov-Hruba kopa (2158 m) – Tri Kopy (2154 m) – Smutne s. (1965 m) – Smutna-völgyben sátrazás (kb. 1550 m-en)
VIII.8. Smutna-völgy – Tatliakovo-tó – Adamcula (kb. 1200 m) – Rohácsi-tavak (kb. 1700 m) – Tatliakovo-tó – Rohácsi-völgy – Primula (980 m) a megszűnt kemping helyén – Zverovka (1030 m) – Látana-völgyben sátrazás (kb. 1280 m-en)
VIII.9. Látana-völgy – Zábrad (1660 m) – Rakoň (1879 m) – Volovec (2063 m) – Jamnicke s. – Jamnicka-völgy – Račkova-kemping (kb. 980 m)
VIII.10. Račkova-kemping – Sokol – Žiarska-völgy bejárata – Žiarska chata (1300 m) – Žiarska-völgyi buszvégállomás

NAGY-FÁTRA (Veľká Fatra)

Radnóti Sándor
Almásy Valéria

- V.20. Szlabina-váralja (kb. 530 m) – Kantorska dolina – Jarabina (1314 m) – Maly Lysec (1298 m) – Stefanova (1305 m) – sátrazás a gerincen
V.21. Sátor – Jarovina (1338 m) – Sopron (1370 m) – Borisov mh. – Borisov (1510 m) – Borisov mh. – Mincol (1398 m) – Rakytov (1567 m) – Mincol – Ploska (1532 m) – Borisov mh.
V.22. Menedékház – Kysky (1340 m) – Suchy (1550 m) – Ostredok (1592 m) – Krizna (1574 m) – Kralova Studna (1384 m) – Maly Sturec-hágónál át a Kőrmöcbányai-hegységbe

KIS-FÁTRA (Malá Fatra)

Nagy Sándor dr. vezető
Balog Géza
Csíkos József
Kunos Gábor
Leél-Össy Szabolcs
Pajor István
Tolnai István
Vörös László és
6 fő

(CHO OYU-expedícióra felkészülési túra)

- XII. 2. Strečno (360 m) – Sťahrad – Suchy (1468 m) – Stratenec (1512 m)
– Priehyb (1462 m) – Maly Kriván (1671 m) – Koniarky (1535 m)
– Bublen (1605 m) – Velky Kriván – Snyslové-hágó
XII. 3. Snyslové-hágó – Chleb (1647 m) – Steny – Poludnovy gruh (1450 m)
– Stoh (1608 m) – Medziholie (1185 m) – Velky Rozsutec (1610 m)
– Stefanova

FOGARASI-HAVASOK (Munții Făgărașului)

Vörös László
és 7 fő

- I. 22. Bilea ház (2034 m) – Zerge-hágó (2230 m) – Zerge-csúcs (2417 m) – Bilea-ház
I. 24. d.e. Bilea ház – Zerge-hágó – Zerge-tó – Bilea ház
d.u. Bilea ház – Salvamont ház – Transzfogaras – autótűt alagútján át
(benne jégoszlopok) – Bilea ház
I. 26. Bilea ház – Zerge-hágó – Zerge-csúcs – Paltinul-csúcs (2398 m) – Doamnei-hágó – Bilea ház

Balkan – félsziget

RILA

Radnóti Sándor
és 3 fő

- IX. 17. Jasztrebec (felvonó felső végállomása) – a leégett Muszala mh. (2389 m)
közeliében sátrazás
IX. 18. Muszala mh. – Deno (2790 m) – Szfinx – Irecsek (2852 m) – Dimitrov
(2902 m) – Muszala (2925 m) – Aleko (2713 m) – Muszala mh.
IX. 19. Muszala mh. – Everest mh. – Muszala – Malek Bliznak – Goljam Bliznak
(2779 m) – Roplica forrásainál sátorverés (kb. 2450 m) – Peszokliva
vala (2769 m) – Ovcsarec (2768 m) – Mariski csal (2765 m) – Mancso
(2771 m) – Roplica tábor

- IX.20. Ropatica tábor – Kozi vrh (2567 m) – Ortacsai (2570 m) – Ortacsai oldalában sátorverés (kb. 2480 m) – Csengelecsai (2568 m) – Musztacsai (2633 m) – Ortacsai tábor
- IX.21. Ortacsai tábor – Zavracsica mh. (2181 m) – Marica mh. (1900 m) – Csakr Vojvoda mh. (2000 m) – Szitnyakovó (felvonó felső állomása)

K e l e t i – A l p o k

BERGELL – Val di Mello

Nádasdi Oszkár
és 1 fő

- VII.13. Tunnel diagonale V⁺
Spigolo dell ochone V
Stomaco peloso IV⁺
- VII.14. Il Risveglio di Kundalini VII[–]
- VII.15. Luna Nascente VII

ORTLER–CSOPORT

Toman Miklós
és 2 fő

- VIII.3. Cogolo (1160 m) – Noce Bianco-völgy (1972 m) – Rif. Larcher al Cevedale (2608 m) – Lago Marmotta (2704 m)
- VIII.4. Rif. Larcher al Cevedale – La Forcola (Fürkelescharte) (3032 m) – Cima Cevedale (Zuffalspitzen, 3757 m) – Rif. Larcher al Cevedale – Cogolo

ÖTZ–VÖLGYI–ALPOK

Gábrriel András dr.
és 3 fő

- VIII.9. Vent (1900 m) – Martin Busch Hütte (2501 m)
- VIII.10. Martin Busch Hütte – Kreutzspitze (3455 m) – és vissza
- VIII.11. Martin Busch Hütte – Similaun (3599 m) – Martin Busch Hütte – Vent
- VIII.12. Vent – Wildes Mannle (3023 m) – Urkundkolm (3134 m) – Vent

STUBAI–ALPOK

Gábrriel András dr.

- VIII.13. Graba Alm (1534 m) – Sulzenau Hütte (2191 m)
- VIII.14. Sulzenau Hütte – Grosser Trögler (2902 m) – és vissza
- VIII.15. Sulzenau Hütte – Seescharte (2762 m) – és vissza

ZILLER-VÖLGYI-ALPOK

Kiszely György
és 2 fő

Piztal. Sítúra

XII.28. Mittelberg – Riffelsee ház – Wurmtaler Kopf (3160 m)

XII.29. Riffelsee ház – Wurmtaler-gerinc (kb. 3200 m)

Puskás Elemér dr.

VIII.21. Zell am Ziller – autóbusszal Hintertux (1500 m) – felvonóval Sommerbergalm (2030 m) – Hintertuxjoch (2350 m) – Sommerbergalm – gyalog Hintertux – autóbusszal Zell am Ziller

VIII.22. Zell am Ziller – felvonóval Wiesenalm (1309 m) – felvonóval Rosenalm (1760 m) – Kreuzjochhütte (1940 m) – Törljoch (2189 m) – Karlspitze (2264 m) – Wiesenalm – felvonóval Zell am Ziller

MAGAS-TAUERN

Toman Miklós
és 2 fő

VIII.10. Kals (1325 m) – Lucknerhütte (2227 m) – Stüdlhütte (2801 m) – Fanat Kogel (2905 m) – Stüdlhütte

VIII.11. Stüdlhütte – Ködnitz Kees – Adlersruhe (3454 m) – Kleinglockner (3783 m) – Stüdlhütte – Lucknerhütte – Kals

JULIAI-ALPOK

Babcsán Gábor
Ozsváth Attila
Singer János
Szendrő Szabolcs
és 2 fő

VII.22.	Site É-i fal Direkt bevágás (Babcsán – Szendrő)	VI*
	Site É-i fal „Y” út (Ozsváth – egy túratárssal)	V
	Travnik Ashenbrenner Debeliak var. (Singer – egy túratárssal)	VI
VII.23.	Site Direkt bevágás (Singer – egy túratárssal)	VI*
	Travnik Ashenbrenner út (Ozsváth – egy túratárssal)	VI* A ₀
VII.25.	Velki Pec (Singer – egy túratárssal)	
	Siroka Pec É-i fal Krivic–Cedlinki út (Ozsváth – Szendrő – egy túratárssal)	VI/A ₂

DREI ZINNEN a DOLOMITOKBAN

(kulike: Schmatz házaspár)

HUASCARAN E-1 (6655 m) és D-1 CSÚCSA (6768 m)
(Küldte: Tóth Csaba)

RAX

Benke Magda
és 1 fő

- IX.10. Hirschwang – felvonóval 1550 m-re – Ottohaus – Neue Seehütte – Trinksteinsattel (1850 m) – Habsburghaus – Karl Ludwighaus – Wachriegelhaus – Preiner Gscheid – autóbusszal Hirschwang

Radnóti Sándor

- V.27. Kaiserbrunn (521 m) – Brandschneide – Hotel Bergstation (1547 m) – Ottohaus (1644 m) – Jakobskogel (1737 m) – Hohe Kanzel (1699 m) – Preiner Wand (1783 m) – Seehütte (1648 m) – Trinksteinsattel (1850 m) (Három túratárssal)
- V.28. Karl Ludwig Haus – Habsburg Haus (1785 m) – Klobentörl (1631 m) – Dimbacherhütte (1477 m) – Gaislochboden – Grosser Höllental – Weichtalhütte – Höllental – Kaiserbrunn (Három túratárssal)
- VI.3. Weichtalhütte (563 m) – Wachthüttelkamm – Ottohaus – Seeweg – Seehütte – Bismarcksteig – Karl Ludwig Haus – Heukuppe – Zahmes Gamseck (1849 m) – Karl Ludwig Haus (Két túratárssal)
- VI.4. Karl Ludwig Haus – Ebneralm (1620 m) – Habsburg Haus – Dreimarkstein (1948 m) – Scheibwandhöhe (1943 m) – Klobertörl – Hoyossteigen a fal tetejéig, amikor kitört a jégeső, egy óra várakozás után vissza Klobentörlig – Gloggnitzerhütte (1548 m) – Grosser Kesselgraben – Weichtalhütte (Két túratárssal)

SCHNEEBERG

Radnóti Sándor
és 2 fő

- VI.5. Weichtalhütte – Weichtal-szurdok – Kienthalerhütte (1380 m) – Turnstein (1416 m) – Klosterwappen (2076 m) – Fischerhütte (2049 m) – Kaiserstein (2061 m) – Heinr. Krempel Rettungshütte (1561 m) – Kienthalerhütte – Ferd. Mayr Weg – Weichtalhütte

Dolomitok

Nádasdi Oszkár
és 1 fő

VII.19.	Piz Ciavezes	Micheluzzi út	
VII.20.	Sella I. torony	Rossi út	

VI⁺
VI⁺

Toman Miklós
és 2 fő

- VIII.29. Grödner Joch (Passo Gardena, 2121 m) – Cir Spitze (2597 m) – Grödner Joch
VIII.30. Passo Falzarego (2105 m) – Kleiner Lagauzoi (2778 m) – Passo Falzarego
Rendkívül érdekes túraútvonal, 1100 m-es, sziklába vágjt alagút-túra (védő-
kesztyű, elemlámpa).
(Reinhold Messner: Dolomiten Klettersteige I.)

Egyéb: Európában

ELBAI–HOMOKKŐHEGYSÉG

Nádasdi Oszkár
és 2 fő

VIII.12.	PFAFFENSTEIN Keilerturm	Westkante	VIIa
		Südwestkante	VIIa
		Weg Imzwilicht	VIIa
VIII.13.	BIELATAL Schraubenkopf Dachsenstein	Talseite	VIIIa
		Variante Südwand	VIIc
		Dachsspur	VIIb
		Ostkante	VIIb
VIII.14.	RATHEN Vorderer Gansfels Souffeur Hinterer Gansfels Vorderer Gansfels	BUD Variante	VIIc
		Südwestwand	VIIc
		Südpfeiler	VIIc
		Variante	VIIc
VIII.15.	Höllenhund Vorderer Gansfels Gansscheibe	Talweg	VIIIa
		Südkante	VII c
		Totenwand	VIIIc felső bizt.

CSEH–ÓRIÁS–HEGYSÉG (Krkonose)

Kiszely György
és 1 fő

- I.21. Vécidul – Lisci hora – Chata Virovka – Pec pod Snezkou (Sítúra)
I.22. Ruzsova hora – Rudník-völgy – Chata pod Snekou – Studnicki hora – Mala St. Jana kuloár – Pec pod Snezkou (Sítúra)
I.23. Ruzsova hora – Olbrzi dul – Lední Zlabek Studnica – Velke St. Jana – Pec pod Snezkou
I.24. Ruzsova hora – Olbrzi dul – Snezka DK-i fala – Lucni hora – Mala Studenca jam. – Pec pod Snezkou
I.25. Ruzsova hora – Lesovna – Zabradlík (Sítúra)

ÉSZAK-SKÓCIA

Ozsváth Attila vezető
Kiszely György
és 3 fő

II.26.	Aonach Eagech gerinctúra (Mindenki)	(skót számozás) III
II.27.	Stob Coire (1115 m) (Ozsváth és 2 fő)	Moonshadow IV
		Twisting Gully III
III.1.	(Kiszely és 1 fő) Ben Nevis É-i fal (Mindenki)	Curtain IV
		Icefall V
III.3.	(Kiszely és 1 fő)	Gemini left side V/IV
	(Ozsváth és 1 fő) (Kiszely és 1 fő)	
		Icefall V
III.5.	(Ozsváth és 1 fő)	Orion direct V
	(Ozsváth és 1 fő)	
		Waterfall Gully IV
	(Kiszely és 1 fő)	

ÉSZAK-WALES

Ozsváth Attila vezető
Kiszely György
és 2 fő

III.7.	Thremadog Rocks	több út 4c és 5c között Vector 5c.
--------	-----------------	---------------------------------------

Á z s i á b a n

SINAI-FÉLSZIGET

Nemerkényi Antal dr.
Mari László
Vasváry Kinga
és 2 fő

- VIII.3. Szent Katalin kolostor (1400 m) – Mózes-hegy (Dzsebel Musza, 2285 m).
Éjszakázás a csúcson
VIII.4. Vissza a kolostorhoz

KAUKÁZUS

Dura Lajos vezető
Barczikay Péter
Megyeri István dr.

- VIII.2. Bezingi-völgy
- VIII.3. Bezingi tábor (2050 m) – Kursogan-oldal (2600 m)
- VIII.4. Bezingi tábor – Mizsirgi-gleccser (2800 m)
- VIII.5. Mizsirgi-gleccser – 3800 m
- VIII.6. Mizsirgi-gleccser – Bezingi tábor
- VIII.7. Bezingi tábor – Ukju védkunyhó (3100 m)
- VIII.8. Ukju védkunyhó – Ukju-hágó (3800 m)
- VIII.9. Ukju védkunyhó – Bezingi tábor
- VIII.10. Bezingi tábor – Dzsangi-kos védkunyhó (3400 m)
- VIII.12. Dzsangi-kos védkunyhó – Basha-ausz gerinc (4200 m)
- VIII.13. Dzsangi-kos védkunyhó – Bezingi-gleccser – Orthokara-gleccser (3500 m)
- VIII.14. Orthokara-gleccser – Felső-Canner-hágó (3950 m)
- VIII.15. Orthokara-gleccser – Bezingi tábor
- VIII.16. Bezingi tábor – Bezingi-gleccser – Misses-kos (3100 m)

A túra a Magyar Hegymászó Klub és a Szovinterszport közreműködésével azzal a céllal szerveződött, hogy a Déchy Mór könyvéből azonosítható helyeket felkeressük, a gleccseken néhány mérést végezzünk, valamint a további hegymászótúrák lehetőségeit felmérjük.

TIEN-SAN

Kunos Gábor vezető
Balog Géza
Mályi József
Vörös László
és 4 fő

- VIII.1. Alaptábor (3900 m) – 1-es tábor (4500 m) a Déli-Inilcsek-gleccser és a Zverdocska-gleccser összefolyásánál
- VIII.2. 1. tábor – Diki-hágó (5300 m). Hóbarlangásás
- VIII.3. Diki-hágó – 5800 m-re. Hóbarlangásás
- VIII.4. 5800 m-ről – 6400 m-re. Hóbarlangásás
- VIII.5. 6400 m-ről – 5300 m-re a Diki-hágóba
- VIII.6–7. Hóesés miatt várakozás
- VIII.8. Diki-hágóból 35 cm-es friss hóban – 5800 m-re
- VIII.9. 5800 m-ről – 6400 m-re. Hóbarlangásás
- VIII.10–12. Szélvihar miatt várakozás a hóbarlangban
- VIII.13. 6400 m-ről – Vazsa Psavela-csúcs (6900 m) – tovább a gerincen 6900 m-ig. Hóbarlangásás
- VIII.14. 6900 m-ről tovább a gerincen a Győzelem-csúcsra (7439 m) – Vörös László, Straub József
vissza 6900 m-re a hóbarlanghoz
- VIII.15. 6900 m-ről le az 1. táborba (4500 m)
- VIII.16. 1. tábor – le az alaptáborba

YOSEMITE, HALF DOME

(küldte: Kiszely György)

GYŐZELEM CSÚCS (7439 m) azaz a PIK POBEDA
A TIEN SAN-BAN
(Küldte: Balog Géza)

GARHWAL–HIMALÁJA (India)

Ozsváth Attila vezető
Babcsán Gábor
Berecz Gábor m.v.
Juhász Árpád
Krafft Walter m.v.
Rozsnyai Aladár m.v.
Singer János
Szendrő Szabolcs
Szörényi Júlia m.v.

GARHWAL ,89 Magyar Kedarnath Dome Expedíció

- IX.15. Indulás Moszkván keresztül
- IX.16. Megérkezés Új-Delhibe (Tourist Camp)
- IX.20. Találkozás az L.O.-val, indulás bérelt busszal Rishikeshbe
- IX.21. Utazás menetrendszerinti járáttal Uttarkashiba
- IX.22. Megállapodás a Mount Supporttal, vásárlás. Bérelt busszal indulás Gangotri-ba
- IX.23. Bhujbas (3800 m)
- IX.24. Tapoban (4300 m); alaptábor
- IX.25. 25 teherhordó elindul, de havazás miatt megáll. Utána kettő kivételével a többiek továbbmennek és lerakják a csomagokat a Kirti-gleccser oldalában. Kettő átér Sundarbanba, az előretolt alaptáborba (4700 m)
- 26–30. Teherhordás, táborépítés
- X. 1. Az 1. tábor felállítás a fal alatt a Ganohim-gleccseren (4800 m)
- X. 2. A 2. táborhely (az előttünk járt angolok hóbarlangja) elérése (5400 m). Felszerelés szállítása.
- X. 3. Vissza az előretolt alaptáborba
- X. 4. Pihenőnap
- X. 5. Mindenki fel az 1. táborba. Singer és Ozsváth tovább a 2. táborba (bivak)
- X. 6. Szendrő, Krafft, Babcsán és Berecz fel a 2. táborba. Felszerelés szállítása.
- X. 7–8. A hó által eltemetett hóbarlang keresése
- X. 9. Ozsváth, Singer és Berecz fel 6 kötélhosszt. Fixkötelek rögzítése.
- X. 10. Ujabb 5 kötélhossz, majd fixköteleken le az 1. táborba. Szendrő és Babcsán fel a 2. táborba.
- X. 11. Krafft fel a 2. táborba. Ozsváth, Singer és Berecz le az előretolt alaptáborba.
- X. 12. Babcsán és Szendrő 6 kötélhossz után eléri a 3. táborhelyet (5800 m).
- X. 13. Krafft, Babcsán és Szendrő felköltözik a 3. táborba, Ozsváth és Berecz a 2. táborba.
- X. 14. Krafft és Babcsán le a 2. táborba, Singer, Berecz és Ozsváth fel a 3. táborba. Singer csuklócsontja elrepedt.
- X.15. Rossz idő miatt pihenőnap. Szendrő le a 2. táborba.
- X. 16. Singer le az 1. táborba. Szendrő vissza a 3. táborba.
- X. 17. Két kötélhossz mászás. Főző tönkremegy. Berecz le az 1. táborba.
- X. 18. Ozsváth és Szendrő fel 4 kötélhosszt.

- X.19. Két kötélhossz mászás.
- X.20. Ozsváth és Szendrő csomagot hátrahagyva fel a csúcsgerincen a sziklafal jégsapkája alá (6200 m). Este 6 óra múlt, hálózás és élelem nélkül, -20° C hőmérséklet mellett bivakolás a fal tetején.
- X.21. Leereszkedés. Alvás a 3. táborban.
- X.22. Tovább le az 1. táborba, ahol Babcsán vár.
- X.23. Előretolt alaptábor. Teherhordók tévedésből fel.
- X.24. Babcsán és Berecz fel 5400 m-re a fent hagyott zsákért (30 kg) és az 1. tábor szerelvényeiért.
- X.25. Teherhordókkal le Bhujbasba.
- X.26. Gangotri.
- X.27. Uttarkashi
- X.28. Delhi
- X.30. IMF
- XI. 3. Budapest

Amerikában

YOSEMITE NEMZETI PARK (USA, Kalifornia)

Kiszely György

- IX. 1. Gyalogtúra. Camp 4. – Glacier point – Nevada-vízesés – Camp 4.
(Egy túratárssal)
- IX. 3–4. Half Dome, Regular North Face 5.10.b. A₁
(Egy túratárssal)
- IX. 9–12. El Capitan, Salathe Wall út VI 5.9. A₂
(Egy túratárssal)

Sibalszky Zoltán dr.
és 1 fő

- VII.20. Mirror Lake – Yosemite Falls (vízesés) – Visitor Center (2050 m)

GRAND CANYON OF COLORADO (USA, Arizona)

Sibalszky Zoltán dr.

- VII. 22. Visitor Center – Hopi Point
(3,5 órás gyalogtúra a Canyon déli peremén)

KEDARNATH DOME 1500 m-es K-1 FALA, ELSŐ MEGMÁSZÁS,
1989. okt. 20. *(Szendrő Szabolcs)*

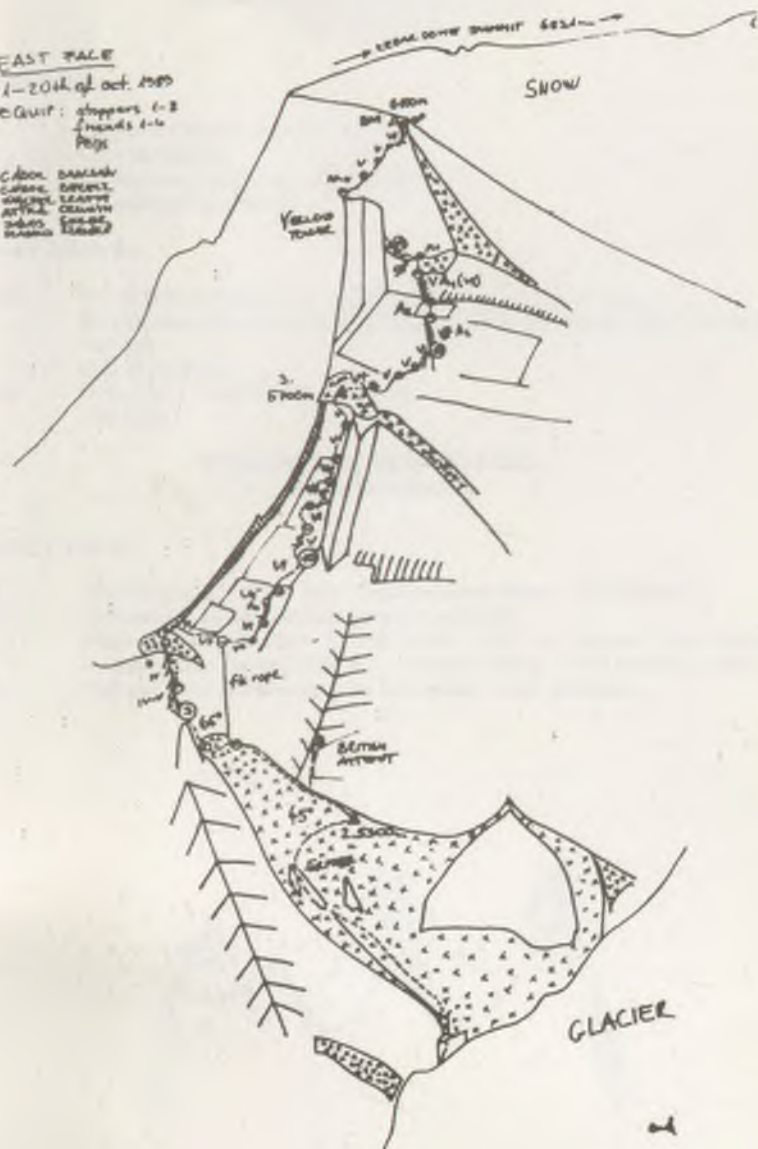

EAST FACE

1-20th of Oct. 1985

Equip: goggles 1-2
hands 1-4
Picks

CADON DANCING
CUBAN DANCING
CUBAN DANCING
CUBAN DANCING
CUBAN DANCING
CUBAN DANCING
CUBAN DANCING
CUBAN DANCING
CUBAN DANCING
CUBAN DANCING

VÁZLAT, A KEDARNATH DOME K-1 MÁSZÓ ÚTVONALÁRÓL

(átvett)

ROCKY MOUNTAIN NEMZETI PARK
(USA, Coloradó)

Kiszely György

- IX.14. Eldorado Canyon, Bastie Crack 5.7
(Egy túratárssal)
- IX.17. Gyalogtúra. Longs Peak-csúcs (4400 m)
(14 mérföld oda-vissza)

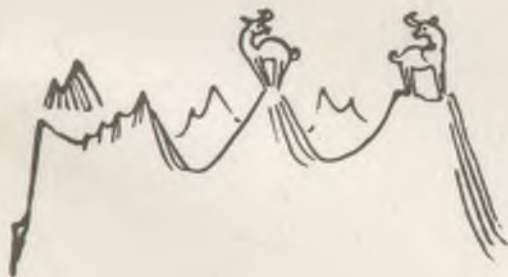
Sibalszky Zoltán dr.

- VII.24. Parkolóból (4100 m) a Mt. Evans csúcsára (4352 m) és vissza.
Montezuma-völgy természetvédelmi területén gyalogtúra (2200 m magasságban)
(Egy túratárssal)
- VII.25. Rock Cut – Tundra Trail (3752 m)
(Egyedül)

YELLOWSTONE NEMZETI PARK
(USA, Wyoming)

Sibalszky Zoltán dr.

- VII.7. Old Faithful Inn (2245 m) – Felső-gejzirmedence – Old Faithful
- VIII.8. Yellowstone River Canyonja peremén gyalogút.
Norris-gejzirmedencében 2 órá körút (2281 m szinten) Old Faithful
– Observation Point (2550 m) – Solitary Gejzir – Old Faithful (2245 m)
- VII.9. Firehole River és Firehole Lake környékén 1 órá gyaloglás.

BETE

1909 – 1947

MFT

HEGYMÁSZÓ SZAKOSZTÁLY

1957–